Nr. 16 și 17. *Brașov*, 1 (13) Decemvre 1887. **Anul II.**

ȘCÓLA ȘI FAMILIA

FÓĬĂ PENTRU PARINȚĬ ȘI ÎNVĔȚĂTORĬ.

ESE DE DOUĔ ORĬ PE LUNA.

Redactorĭ: ***Ioan Popea*** *și* ***Andreiŭ Bârseanu.***

Abonamentul: Pentru **Austro-Ungaria** pe an 3 fl.; pe $^1/_2$ an 1 fl. 60 cr.; pe $^1/_4$ an 1 fl. — Pentru **România** pe an 10 leĭ; pe $^1/_2$ an 5 leĭ.

Abonamentele sĕ fac la administratorul foiĭ **Ión Darĭu**, în Brașov. — Manuscriptele sĕ trimit unuia dintre redactorĭ tot în Brașov.

Cuprinsul: Epistole asupra crescereĭ adresate dómneĭ S. (Urmare). — Conducerea copiilor. — Lecțiunĭ din învĕțămêntul religiuneĭ în școlele primare. — Despre posibilitatea de a esista locuitorĭ în sóre. — Lecțiunĭ practice din fisică. — Despre marinimie (povestire). — La Crăciun (poesiĭ). — Bibliografie. — Diverse

Epistole asupra crescereĭ adresate dómneĭ S.

Epistola III.

Brașov, 3 Iulie 1887.

Stimată Dómnă!

Mĕ întrebațĭ, că ce e de făcut cu Iancu?

Vĕ rĕspund, că maĭ întâiŭ de tóte să'ĭ interdicețĭ de a maĭ cetí și de a maĭ scrie, pe timp nehotărît, până Vĕ vețĭ fí câștigat convingerea despre deplina luĭ însănĕtoșare.

Al doilea, să'l deprindețĭ a sĕ culca de timpuriŭ, și ca să adórmă îndată, să căutațĭ să sĕ culce totdeauna ostenit.

Ostenit va fí, décă vețĭ urma după sistemul, ce Vi'l arĕt aicĭ.

Diminéța să'l facețĭ să sĕ scóle de timpuriŭ, de odată cu rĕsăritul sóreluĭ, să sĕ spele pe cap și pe peptul gol cu apă rece, próspĕtă dela fântână, și după ce s'a spĕlat astfel, să sĕ froteze cu o flanelă, până i sĕ roșesce pelea.

Pentru-ca pĕrul capuluĭ să i sĕ svênte maĭ curênd, să'l pórte cât sĕ póte de scurt.

După-ce s'a spălat, să'l luațĭ cu D-Vóstră, să Vĕ ducețĭ afară din oraș la grădină, unde avețĭ să petrecețĭ un cias, douĕ în fie-ce ḑi.

Neputênd D-Vóstră, să o facă acésta pedagogul, și bine va fi, décă dênsul ar mai puté îndupleca și pe alți băeți de séma lui Iancu, să facă preumblarea la grădină împreună cu el, ca să nu i sĕ urască.

Aicĭ să'l lăsați, și să'l îndemnați chiar, să sĕ jóce cu camarazii sĕi, să sară și să alerge cu eĭ, sĕ 'nțelege tóte acestea sub privegherea pedagogului sĕŭ, séŭ a D-Vóstră.

E de prisos a Vĕ mai spune, că mișcările acestea are a le face Iancu nu înhăimurat, nu cu flanela, care trebue să o lapede la moment, pentru a nu o mai îmbrăca. Căci am convingerea, că o parte însemnată din slăbiciunea sa are a o datorí flanelei, care l'a făcut să nu mai scape de năduși și de guturaiurĭ.

In curte să lăsați să sĕ facă câte-va aparate de gimnastică. Pedagogul va scì, ce fel de aparate sûnt de trebuință pentru scopul nostru. Inainte de mâncare cu o óră să facă Iancu exercițiĭ gimnastice, după cum îl va conduce pedagogul, și de sĕ póte, și acestea în societate cu alți băeți de vêrsta luĭ.

Exercițiĭ gimnastice să facă însă și în casă, și adecă: o jumĕtate de óră înainte de culcare.

Mâncarea să'ĭ fie cât sĕ póte de simplă, ușóră și regulată.

Ca să fie astfel, ea trebue să sĕ compună din lapte, ouĕ și mai puțină carne, nu însă pipĕrată și ardeiată.

Mâncarea simplă 'l va nutrí mai bine.

Spĕlatul pe cap și pe pept cu apă rece, próspĕtă dela fântână va întări și înviosa trupul luĭ și 'l va înăsprí în contra influențelor climatice primejdióse.

Mișcarea în aer liber va promova curățirea sângeluĭ și circulațiunea luĭ regulată.

Ĕră gimnastica va face posibilă desvoltarea și întărirea musculaturei, crescerea peptuluĭ și a periferieĭ brațelor, va mărí forța mânilor de a ridica și puterea lor de a apuca și a strînge.

Tóte acestea sûnt resultate dobêndite cu siguranță matematică de mulți specialiști, cu deosebire de doctorii Dally și Chassagnac.

Dară, fiind-că mai multe din mijlócele, ce așĭ dorí să le folosiți pentru însănĕtoșarea fiuluĭ D-Vóstră nu le puteți avé la oraș, V'aș recomanda, să preferați a petrece restul verei, până târdiŭ tómna, afară la țéră.

Și locul cel mai potrivit pentru scopul, ce'l urmăriți, aflu a fi la moșia D-luĭ P., vĕrul D-Vóstră, unde 'mĭ scrieați, că sûnteți învitată.

Nicĭ că'mĭ pot închipuí un loc mai plăcut, pentru a petrece lunile ferbinți ale verei: privelișcĭ încântătóre pentru ochiŭ, înveselitóre pentru inimă și înălțătóre pentru suflet. Un amfiteatru al naturei, încadrat de păduri străvechĭ de fagĭ și de brădeț; la pólele lor o livadă frumósă, însmăltată cu florĭ și udată de undele Teléjenuluĭ; éră preste vêrfurile pădurilor sĕ zăresc piscurile stâncóse ale uriașilor Carpați.

Destule motive, care V'ar puté îndemna să părăsiți aerul nădușit și infectat al orașuluĭ D-Vóstră, schimbându'l cu aerul curat și recreator de munte.

Și am deplină convingere, că D-Ta veĭ și urma, după cum Te sfătuesc; căcĭ, deosebit de folósele cele nenumĕrate, ce ar resulta pentru Iancu în privirea deplineĭ luĭ însănĕtoșerĭ, D-Ta însăți n'aĭ puté găsí nicăirĭ distracțiĭ mai plăcute, decât cum le-aĭ puté avé la casa ospitalieră a vĕrulŭĭ D-Tale.

Aicĭ aĭ puté să fiĭ ḑiua întrégă cu băeții afară, la aer, înspirând pretutindenĭ ozonul parfumat, dătător de viéță.

In fie-ce ḑi ați puté face excursiunĭ în drépta și în stânga, prin livada înflorită, pe cărările șerpuitóre prin păduri, prin făget și brădeț: pretutindenĭ inspirând aerul recreator, pretutindenĭ desfătându-Vĕ privirile la podóbele naturei, rĕspândite cu îmbelșugare împrejurul D-Vóstră.

Diminéța, pe la 10 óre, și séra, pe la 5 óre, băeții

s'ar puté scălda în fie-ce ḑi în apa limpede ca cristalul a Teléjenuluĭ, și după scăldat a sĕ amesteca și eĭ printre muncitoriĭ ocupați cu facerea fênuluĭ în frumósa livadă, întinsă de-alungul rîuluĭ, la pólele délurilor dimprejur. Aicĭ s'ar îndemna Iancul D-Vóstră, prin exemplul copíilor țĕranilor, a apuca și el furca și grebla în mână și a sĕ îndeletnicí și el cu puțină muncă, ceea-ce 'ĭ-ar fí fórte priincios sănĕtățiĭ.

Nicĭ folosul n'ar fí de desprețuit, ce l'ar puté el avé, mergênd, în societatea pedagoguluĭ și a băeților țĕranilor, și une-orĭ chiar și a D-Vóstră, care 'mĭ scrieațĭ odată, că sûnteți gata a aduce orĭ-ce jertfă pentru Iancu, numaĭ să sciți, că'l puteți face sănĕtos, — mergênd prin pădure la cules de fragĭ, de smeură, de alune și de alte fructe, pentru care băeții simt un mare interes și o deosebită plăcere.

Tóte acestea le-ați puté avé la moșia D-luĭ și a D-neĭ P. fără nicĭ o greutate, fără să Vĕ coste ceva, decât numaĭ puțină renunțare la plăcerile și petrecerile din oraș, care în timpul verei sûnt maĭ mult o plagă pentru orășenĭ, decât o adevĕrată distracție.

Pentru a petrece maĭ mult în aer liber, ați puté adese-orĭ întocmí lucrul astfel, ca dejunul și prândul să'l luați sub umbra copacilor din pădure, neavênd să faceți pentru a ajunge acolo decât un drum de 15 minute.

Maĭ adaugênd apoĭ la tóte aceste distracții, care le-ar puté avé Iancu, și *călăritul* băeților țĕranilor, care ar deștepta și într'ênsul interesul de a sĕ îndeletnicí cu o deprindere atât de folositóre; maĭ departe *pescuitul* în apa Teléjenuluĭ și în alte ape pline de pescĭ, o ocupație de predilecție a ómenilor dela munte, pentru care Iancu ar avé de asemenea destulă plăcere, veți înțelege, cât bine ar resulta pentru scumpul D-Vóstră copil, petrecênd timpul verei la țĕră, în romantica vale, ce Vi o-am descris.

Nu sûnt teoríĭ cele ce Vi le spuseiŭ, ci lucruri, care eŭ însu'mĭ le-am experiat, eŭ însu'mĭ le-am vĕdut cu ochiĭ.

De două ori am fost la moșia D-luĭ P., și vĕ mărturisesc, că totdeauna am rĕmas încântat, totdeauna am dus cu mine suvenirile cele maĭ plăcute de timpul petrecut acolo ca într'o vale din raiŭ, cum dice poetul.

Asta este causa, că și în anul acesta, de cum-va împrejurările 'mĭ vor permite, sûnt hotărît să petrec cu familia mea cele dintâiŭ 15 dile ale luĭ Auguust în sînul ospitalierei familiĭ a D-luĭ P.

De aceea, sperând, că D-vóstră, înțelegênd importanța loculuĭ pentru scopul, ce'l urmăriți în privirea restaurărei fiuluĭ D-Vóstră, nu veți pregeta a face tot posibilulul, ca să plecați cu o dĭ, două maĭ curênd la locul dorit, încheiŭ pentru astă-dată epistola mea, dicêndu-Vĕ: La revedere în valea Teléjenuluĭ.

Ioan Popea.

Conducerea copiilor.

(După Dr. G. Fröhlich).

I.

Înțelesul și problema conducerĭĭ.

La educațiunea tinerimeĭ în înțeles maĭ larg sĕ tractézĕ maĭ întâiŭ despre aceea, ca să desvoltăm cercul de cunoscințe și priceperea elevuluĭ astfel, încât el să'și însușéscă interese maĭ înalte, adecă un simț spre tot, ce este adevĕrat, frumos, bun și sfânt: după aceea trebue să îngrijim, ca prin mijlocirea cunoscințelor câștigate și a priceperiĭ să sĕ desvólte în el o voință morală consecentă și firmă (un caracter).

Problema cea dintâiŭ o resólvă instrucțiunea, ér' a doua crescerea séŭ educațiunea în înțeles maĭ strêns, séŭ după cum sĕ maĭ numesce, *educațiunea nemijlocită.*

Instrucțiunea și crescerea sûnt cele două părți principale ale educațiuneĭ în înțeles maĭ larg. Ele sĕ îngrijesc de perfecționarea personalităței morale, de cultivarea virtuților proprii séŭ nemijlocite, precum: bunăvoința, dreptatea, iubirea de pace, recunoscința, adevĕrul și lucrarea după cele maĭ bune convingeri. Décă îĭ vorbesc școlarului d. e. în óra de religiune în mod pĕtrundĕtor, că Christos s'a îngrijit

de bolnavĭ și de sĕracĭ; décă ĭĭ daŭ ocasiune ca el să judece despre faptele pline de iubire ale luĭ Christos și îl îndemn spre imitare, atunci contribuĭ la formarea personalităţiĭ sale morale — *prin instrucţiune.*

Tot acelașĭ lucru fac, décă istorisesc cu căldură elevuluĭ în ora de istoriă despre însufleţirea naţiuneĭ pentru eliberarea de sub jugul strĕin și despre participarea de bună voiă la rĕsboiŭ a tuturor bărbaţilor apţi de luptă, și aprind în el iubirea de patriă; décă daŭ elevuluĭ ocasiune și mijlócele de lipsă și îl îndemn, ca să'și arĕte în viaţă bunăvoinţa sa cătră sĕracĭ și bolnavĭ și iubirea sa de patriă, și îl îndrumez, ca d. e. în casul, când braţele sale sûnt prea debile de a lua arma în mână, cel puţin să aducă servicĭĭ ostaşilor vulneraţĭ, atunci eŭ lucru spre nobilitarea și îmbunătăţirea voinţeĭ elevuluĭ — *prin crescere.* Aceeașĭ fac, décă nu conced, ca copilul să maltrateze un animal, să ia póme din grădina vecinuluĭ fără scirea și învoirea luĭ, și décă îl silesc, ca să restitue proprietaruluĭ legitim obiectele aflate.

Aicĭ este vorba așa-dară despre formarea priceperiĭ, inimeĭ și voinţeĭ, așa-dară despre nobilitarea omuluĭ din lăuntru, despre *cultivarea virtuţilor nemijlocite,* precum bunăvoinţa, patriotismul, onestitatea; cu un cuvênt, *despre formarea unuĭ om bun.*

Om tot maĭ bun trebue să devină elevul pe ḑi, ce merge, pentru-ca să fie și să rĕmână și în viitor tot astfel.

Educatorul să sĕ îngrijéscă maĭ mult pentru viitor, decât pentru presinte.

Dar aceste douĕ funcţiunĭ principale ale educatoruluĭ, adecă instrucţiunea și crescerea, nu pot avé succes, ba nicĭ în lucrare nu sĕ pot pune, décă nu sĕ vor înfrâna maĭ întâiŭ dorinţele cele dure ale elevuluĭ și impetuositatea luĭ sĕlbatică nu sĕ va supune uneĭ ordinĭ anumite.

Invĕţătorul vrea d. e. să încépă ora de instrucţiă, dar un școlar începe a vorbí tare, altul înţépă pe vecinul sĕŭ cu un ac în picior, încât acesta începe a striga, un al treilea vine târḑiu la școlă; de bună sémă el nu va concede lucrurile acestea, ci va pedepsí pe școlariĭ vinovaţĭ.

Un părinte chiamă pe copilul sĕŭ din grădină în casă, ca să predea dimpreună cu el mătușeĭ un present de ḑiua nasceriĭ; copiluluĭ însă ĭĭ maĭ place să rĕmână în grădină, să rumpă florĭ, sĕŭ să stea la părăuţ și să sĕ jóce cu mo-

risca. Tatăl este împedecat prin poftele dure ale copiluluĭ în realisarea mĕsurilor sale de educaţiune: el trebue maĭ întâiŭ să delăture ramurile cele sĕlbatice din inima copiluluĭ, şi apoĭ să altuéscă într'ênsa mlădiţe nobile.

Décă e, ca educaţiunea să'şĭ ajungă scopul sĕŭ, trebue s'o ferim atât în familiă, cât şi în şcólă de conturbărĭ şi să deprindem pe copiĭ cât maĭ de timpurĭŭ, ca să observe o ordine şi legalitate anumită, adecă să sĕ acomodeze uneĭ comunităţĭ regulate.

Activitatea acésta a educatoruluĭ de a împedeca şi delătura conturbările, şi de a susţinĕ ordinea în casă şi în şcólă, luat în sens strict, nu este încă educaţiune. Prin ea nu sĕ formézĕ mintea elevuluĭ, ca să sĕ producă într'ênsul stărĭ nouĕ sufletescĭ, nicĭ nu sĕ produc simţĕminte şi nisuinţe spre a sĕ puté forma un caracter moral; aşa-dară prin ea nu sĕ îndreptézĕ, nu sĕ limpedesce şi nu sĕ îmbunătăţesce omul din lăuntru.

Ea însă este prima condiţiune, o lucrare pregătitóre pentru educaţiunea propriŭ ḑisă; ea este menită de a serví de basă la acésta. *Activitatea acésta a educătoruluĭ sĕ numesce* **conducerea elevilor,** pentru-că are de a face cuconducerea (guvernarea) esternă, cu deprinderea inconscientă a elevilor.

Limbuţia, neastĕmpĕrul, venirea prea târḑiŭ la şcólă, mânjirea hainelor, etc. nu sûnt greşelĭ morale în sens propriŭ, fiind-că ele nu staŭ în conflict cu ideile morale; sûnt însă greşelĭ contra uneĭ ordinĭ convenţionale, conturbărĭ ale uneĭ comunităţĭ regulate, cu alte cuvinte, *abaterĭ poliţienescĭ.*

Deosebirea acésta strictă între educaţiunea propriŭ ḑisă şi între conducere o face numaĭ *pedagogia scientifică.* Pedagogia ante-herbartiană, cum este ea în pracsa şcolară încă şi astăḑi, n'o cunósce; dar pentru educator este de lipsă, ca să facă deosebirea acésta fină.

Ca să ne putem lumina şi maĭ bine în cestiunea acésta, s'o privim maĭ de-aprópe.

Sub *conducerea copiilor* sĕ înţelege tot cam acelaşĭ lucru, ce sĕ esprima maĭ înainte prin cuvêntul *disciplină;* dar aceste douĕ noţiunĭ nu sûnt tocmaĭ identice; ele nu sĕ acoper una pe alta, după cum vom vedé maĭ târḑiŭ.

Care este dară cercul de activitate al conducereĭ elevilor?

Prin acéstă conducere sĕ delătură tot, ce împedecă şi conturbă instrucţiunea şi crescerea. —

Nepunctualitatea, neastêmpĕrarea, disordinea, necurăţenia, lenea, necumpĕtarea, risipa sûnt scăieţi pe ogorul inimeĭ omenescĭ, care împedecă încolţirea seminţeĭ celeĭ bune; scăieţii aceştia trebuesc delăturaţi, şi elevul trebue dedat prin deprinderĭ ḑilnice la punctualitate, la şedere liniştită, la ordine, curăţeniă, diligenţă, cumpĕtare şi la cruţare. Deprinderea acesteĭ însuşirĭ preţióse, precum şi a deosebitelor moravurĭ bune, ca d. e. a sĕ ridica în picióre înaintea persónelor demne de stimă şi a le saluta (bunăvoinţa şi politeţa), nu este încă educaţiune internă, dar este condiţiunea cea dintâiŭ şi cea maĭ de lipsă, ca să putem scóte un om tênĕr din brutalitate, ca să'l dessĕlbătăcim şi să'l facem accesibil pentru educaţiune. Priceperea şi voinţa elevuluĭ nu sûnt încă aşa de mature, ca să încépă el singur lucrarea acésta de dessĕlbătăcire, de aceea el trebue supus priceperiĭ şi voinţeĭ educatoruluĭ, chiar şi contra convingeriĭ séŭ consciinţeĭ sale.

Sĕ tractézĕ aşa-dară aci despre deprinderĭ inconscĭente, şi acestea sûnt, care pregătesc terenul şi îl fac accesibil pentru educaţiune şi instrucţiune; cu alte cuvinte, aceste deprinderĭ formézĕ elementele, condiţiunea primă a educaţiuneĭ în înţeles maĭ larg, séŭ a nobilitărĭĭ voinţeĭ.

Insuşirile arătate, séŭ deprinderile inconscĭente sĕ numesc şi *virtuţĭ mijlocite*, fiind-că ele nu pot conlucra de-a dreptul, ci numaĭ în linia a doua, la realisarea uneĭ ideĭ morale, şi fiind-că ele sĕ pot pune şi în serviciul uneĭ ideĭ rele, adecă pot contribuí şi la realisarea uneĭ fapte rele.

Binefacerea este o virtute nemijlocită, pentru-că ea satisface de-adreptul pretensiuneĭ morale a bunăvoinţeĭ; prin diligenţă şi cruţare însă, îmĭ înmulţesc maĭ întâiŭ bunurile mele pămêntescĭ, aşa-dară nu împlinesc de-a dreptul o pretensiune morală, şi décă întrebuinţez averea, ca să'mĭ satisfac egoismul şi să stric de-aprópeluĭ meŭ, diligenţa şi cruţarea sĕ află în serviciul imoralităţiĭ. Décă însă întrebuinţez bunurile mele spre scopurĭ de binefacere, diligenţa şi cruţarea mĕ sprijinesc în virtutea mea de a face bine altora. Numaĭ prin diligenţă şi cruţare nu-ĭ arĕt încă nimenuĭ dragostea mea, nu fac încă nicĭ un lucru bun; ele numaĭ aşa devin virtuţĭ, décă mĕ ajutoréză în voinţa mea de a face bine.

Tot asemenea póte fĭ şi cel cumpĕtat om bun séŭ om rĕŭtăcios. Cumpĕtarea singură nu îndeplinesce nicĭ o pre-

tensiune morală; dar numaĭ prin cumpĕtare îmĭ pot ţiné trupul şi sufletul sănĕtos şi viguros, şi pot ajunge în posiţiă de a lucra cu bunăvoinţă, cu dreptate, cu recunoscinţă, cu cuviinţă, legal; preste tot numaĭ atunci pot lucra într'adevĕr moralicesce.

Prin urmare diligința, cruţarea, cumpĕtarea nu mĕ pot face de-adreptul moral, eŭ nu pot realisa direct prin ele o ideiă morală, dar ele pot contribuí în linia a doua la îndeplinirea aceleĭ ideĭ, aşa-dară ele pot contribuí în mod indirect la moralitate. De aceea astfel de virtuţĭ le numim *virtuţĭ mijlocite*, pe când binefacerea, recunoscinţa etc. le numim *virtuţĭ nemijlocite*.

La cele din urmă sĕ recere pricepere şi supunere conscié la o ideiă morală; la virtuţile mijlocite nu sĕ fac aceste recerinţe

De virtuţile mijlocite sĕ ţin şi unele virtuţĭ ale buneĭ cuviinţe, unele moravurĭ umane, d. e. de a lăsa pe alţiĭ să'şĭ isprăvéscă vorba; de a nu-ĭ conturba în desfăşurarea vederilor lor séŭ în espunerea lor; a bate la uşă înainte de a întra într'o casă streină; a încunjura strigarea şi vorbirea prea tare în conversaţiă cu alţiĭ; a cruţa locurile şi lucrurile; a încunjura unele localităţĭ; a observa timpul (punctualitate); a întrelăsa séŭ începe unele ocupaţiunĭ (politeţă, diligenţă); ascultare strictă de educatorĭ şi de învĕţătorĭ, ca suma tuturor acestor însuşirĭ esterióre bune.

Conducerea este aşa-dară o crescere esterióră fină, după cum numesce Luther postul şi curăţenia trupuluĭ „un mijloc de crescere întru Christos.“ Deprinderea acésta esterióră este necesară, pentru-că ea este strêns împreunată cu instrucţiunea şi cu educaţiunea, şi apĕră societatetea de conturbările şi neorênduelile copíilor.

II.

Mijlócele conducerií.

Acestea sĕ aplică atât în şcólă, cât şi în familiă.

Décă un şcolar sĕ scólă dela locul sĕŭ în decursul instrucţiuneĭ şi sĕ duce la alt şcolar, trebue despărţit pe timp scurt de comunitatea şcolară, — el trebue să stea un timp anumit în picióre. Décă un şcolar nu'şĭ aduce pensul la timpul hotărît, trebue să stea în şcólă cu o jumĕtate de

óră mai mult decât ceialalți școlari. Acestea sûnt mijlóce de conducere în școlă.

Déca lovesce un copil la masă cu lingura în fiertură și stropesce pe ceialalți meseni, tatăl séu îl va depărta dela masă si 'l va pune să postéscă câtă-va vreme. Déca casul se repetesce, tatăl îi va da și preste degete. —

O mamă concede unui copil, ca să mérgă pe timp de doue óre la un tovarăș al séu; copilul rémâne însă trei óre. Pentru nepunctualitate primesce din partea mamei sale o dojană séu o amenințare cu pedépsă. Esemplele acestea ne arată mijlóce de conducere în familiă.

Ce fel de mijlóce se pot întrebuința la conducere, și după care principii pedagogice sûnt ele a se aplica? ...

1. Un numér însemnat de mijlóce de conducere le vom afla, déca vom cerceta causele, din care provin dorințele de conturbare și pe acestea apoi le vom delătura prin anumite mijlóce.

Un copil mic este dus la serviciul dumnedeesc, ce dureză timp mai îndelungat, fără ca să i se fi dat mai 'nainte de mâncare. El devine neatent, neliniștit, și în fine începe a plânge de fóme. Séu: copilul séde în școlă în aer stricat, plin de praf și de aburi, care îi causéză dureri de cap: séu a stat deja 3 séu chiar 4 óre neîntrerupt pe lavița vêrtósă; — el se légănă pe bancă încóce și încolo, și nu mai este în stare să urmăréscă instrucțiunea cu băgare de séma, în casul întâiu din lipsă de aer curat; în casul al doilea din lipsă de mișcare.

Invețătorul înțelept nu va pretinde dela elev mai mult, decât este acesta în stare a face: el va sci mulțumi trebuințele naturale și juste ale elevului, precum: trebuința de nutrire și mișcare, de a respira aer curat, de liniște și somn, trebuința de a'și desfăta ochii în aer liber etc., și prin acésta va încunjura unele conturbări. Invețătorul se va îngriji de bunăstarea și sănetatea elevului, și nu 'i va impune sarcini mai mari, de cum este el în stare a suporta.

Astfel va purcede un educator înțelept la conducerea copiilor încredințați îngrijirei lui.

2. Causele dorințelor de conturbare pot fi și unele idei streine, care preocupă în momentele respective pe copil. Ideile acestea trebuesc reduse la cercul normal de cugetare prin ocupațiuni potrivite, care nici nu stau sub cercul cunoscințelor băiatului, nici nu trec preste acesta.

Déca vom istorisí d. e. unuĭ copil maĭ mărișor povestirĭ, care sûnt cu mult prea ușóre pentru el, séŭ chiar copilărescĭ, i sĕ va urí și va conturba. In mintea luĭ sĕ ivesc ideĭ nepotrivite, d. e. despre calul cel tênĕr, pe care l'a cumpĕrat de curênd tatăl sĕŭ ș. a., și atențiunea luĭ este distrasă.

Déca instrucțiunea trece preste cercul de cugetare al copiluluĭ, acesta devine confus, neliniștit și conturbă. Așadară: material de instrucțiune acomodat, ocupațiune și propunere potrivită vederilor copiluluĭ, care îl atrag, îĭ ocupă întreg spiritul, îl răpesc, și împedecă ivirea de ideĭ necorĕspundĕtóre.

Prin ocuparea potrivită cu jocurĭ și lucrărĭ copiiĭ pot fí abătuțĭ și în familiă dela unele neorênduelĭ.

3. Este un șir întreg de mijlóce de conducere, care esercitézĕ o presiune violentă asupra spiritului copiluluĭ, precum: poruncile, dispositiile, legile, amenințările cu pedepse, pedepsele, supraveghierea séŭ controla: prin acestea sĕ țin dorințele de conturbare ale copiilor în frĕŭ.

Tóte poruncile, interdicerile, dispositiile, legile să sĕ dea — ca și la miliție — în formă scurtă și precisă și cu ton hotărît și energic: ele sûnt irrevocabile, și învĕțătorul nu sĕ dimite la motivarea lor, și adese-orĭ le dă numaĭ prin un semn séŭ prin o privire.

Cuvintele: Sus! Jos! . . . séŭ un semn cu mâna sûnt de ajuns, ca întréga clasă să sĕ ridice în picióre, séŭ să ședă, etc.

Greșelile împotriva acestor lucrurĭ învĕțătorul le consideră ca maĭ ușóre, și abaterea, ce a comis-o un elev contra ordineĭ îndatinate și introduse, nu i-o maĭ reamintesce.

La încăpăținare, care este o împrotrivire din adins contra poruncilor educatoruluĭ, trebue să sĕ aplice mijlóce, care să împedece nisuințele de conturbare ale elevilor. — Prin ce? . . . Prin amenințare cu pedépsă și prin pedepse în faptă, nisce rele menite să înfrêneze plăcerea elevilor de a sĕ maĭ opune poruncilor învĕțătoruluĭ.

Pedepsele conducereĭ sĕ deosebesc de pedepsele crescereĭ. Acestea voiesc să îndrepteze, ér' acelea numaĭ să înfrice.

Prin mijlócele de conducere dorințele elevilor nu sĕ transforméză, ci numaĭ sĕ înăbușesc în interesul instrucțiuneĭ și crescerĭĭ. Pedepsele conducereĭ nu sĕ adreséză chibzuinței

elevului, ele aŭ de scop să-ĭ aplice numaĭ o porțiă de durere, și sûnt de a sĕ esecuta la moment și fără multă vorbă.

Décă vine un școlar prea târdiŭ, séŭ face sgomot în decursul instrucțiuneĭ, acestea nu sûnt greșelĭ morale, ci numaĭ abaterĭ contra ordineĭ școlare; ele aparțin conduceriĭ, și învĕțătorul nu sĕ va adresa cu multe cuvinte la inima școlaruluĭ, ci fără nicĭ o vorbă, numaĭ prin un semn, va pune pe școlar în casul cel dintâiŭ să stea la ușă, ér' în casul celălalt îl va scóte afară din bancă.

Pedepsele conducereĭ să fie numaĭ nisce crestăturĭ la răboj, nisce semne de aducere aminte, care să rețină pe elev dela alte abaterĭ nouĕ; ele nu trebuesc date în nĕcaz și nicĭ în cel pedepsit nu trebue să provóce afecte. Pedepsele acestea să nu fie date în mĕsură prea mare; învĕțătorul amenință, și numaĭ în cas de repețire esecută pedépsa.

Nu tóte pedepsele aŭ efect tot un fel de durabil, ci unele aŭ numaĭ efect momentan.

O presiune maĭ îndelungată și deopotrivă eficace are numaĭ *priveghierea* séŭ *controla*. Dar acésta nu trebue să degenereze într'o supraveghiere penibilă (spionare), și să-ĭ răpéscă elevuluĭ tótă libertatea în mișcările sale.

Invĕțătorul să concédă elevilor din când în când, ca să îngrijéscă eĭ singurĭ de unele lucrărĭ, séŭ de un șir întreg de lucrărĭ, ca aceștia să sĕ deprindă la activitate și voință independentă, și numaĭ la aparență să-ĭ lase nesupraveghiațĭ. D. e. școlariĭ sûnt ocupațĭ cu lucrărĭ în grădină. Educatorul încă îșĭ are lucrul sĕŭ în grădină; el retézĕ d. e. trandafirĭ. Eleviĭ presupun, că sûnt nesupraveghiațĭ, dar educatorul precaut va arunca totușĭ din când în când privirea asupra lor, ca să vadă, ce fac eĭ, séŭ îșĭ va face de lucru în apropierea lor (priveghiere neintenționată la aparență).

4. Ajutóre sigure ale conducereĭ sûnt *autoritatea* și *iubirea*, pe care educatorul scie să le sădéscă în inimile elevilor. Amêndouĕ atrag pe elev, fără ca acesta să observe, în modul de aprețiare și de cugetare al educatoruluĭ.

Puterea autorității sĕ basézĕ pe personalitatea capabilă a învĕțătoruluĭ. Acésta și-o însușesce el prin cultura spirituală și morală, sprijinit fiind și de virtuțiile sale corporale.

Puterea iubireĭ sĕ basézĕ pe bunătatea și amabilitatea personală a educatoruluĭ, care aŭ de urmare înclinarea și devotamentul altora cătră el. Scopul acesta și'l ajunge edu-

catorul, déca este prevenitor față de dorințele elevilor, d. e. déca lucră împreună cu ei la completarea unei colecțiuni, déca face escursiuni, și în genere convine mai des cu ei.

Incetățenirea moravurilor bune în școlă, în familiă și în alte comunități, și tóte deprinderile inconsciente ale tinerimei, care tóte la olaltă formézá problema conducerei, își câștigă o basă mai sigură prin autoritatea și iubirea, care și-a câștigat'o educatorul în inimile elevilor.

In fine mai amintim, că conducerea începe mai de timpuriu decât cele două surori ale ei, decât instrucțiunea și crescerea; că ea le însoțesce pe amêndouě acestea o cale anumită ca un rěu necesar, și încétă mai de timpuriu, decât crescerea, firesce că numai încetul cu încetul. Adecă îndată ce cunoscința rațională și voința morală a elevului a ajuns la acel grad de maturitate, încât el face singur, ceea-ce este drept și cuviincios (sě conduce singur pe sine), conducerea, ca un lucru de prisos, încétă.

Cu cât devine elevul mai matur, cu atât trebue să-i lăsăm frênele mai slobode.

Din espunerile de mai sus sě vede, că disciplina sě referă numai la școlă, ér' conducerea sě referă la școlă și la familiă; sě vede adecă, că amêndouě, disciplina și conducerea, însemnézá *crescerea fină esterióră.*

Unii pedagogi înțeleg sub cuvêntul disciplină și educațiunea propriu dișă, adecă formarea caracteruluí. In casul acesta conducerea este un concept mai restrêns decât disciplina.

Cele trei noțiuni principale ale educațiunii amintite mai sus: *conducerea, instrucțiunea* și *crescerea* — sûnt numai în teoriă așa de precis despărțite une de alta, pentru-ca ceí adulți să scie, ce să facă; în pracsă însă sě ivesc în strênsă legătură una cu alta, și despărțirea lor nu sě observă.

III.

Ordinea școlară.

Déca institutele de învěțământ voiesc a și educa, trebue să fie întocmite ca institute de educațiune. După cum s'a arătat, pracsa pedagogică sě împarte în trei funcțiuni însemnate: 1. conducerea, 2. instrucțiunea și 3. crescerea (séu educațiunea nemijlocită). Aceste trei funcțiuni trebue

să se îndeplinéscă după un plan anumit, și din causa acésta fiesce-care școlă trebue să aibă trei planuri de căpeteniă, și anume:

1. Pentru conducere: *ordinea școlară*, în care sûnt a se statorí tóte dispositiunile, care susțin ordinea esteriórā, apără instrucțiunea, crescerea séu educațiunea nemijlocită și viața școlară de conturbări, delătură pedecile și îi dau întregului organism școlar un curs regulat.

2. Pentru instrucțiune: *planul de studiĭ*, în care se statorésce scopul, materia și metodele învĕțămêntului educativ pentru tóte studiile din fiesce-care clasă.

3. Pentru crescere (educațiunea nemijlocită): *planul de educațiune*, care are să cuprindă principiile, scopurile și mijlócele, ce se refer la adevĕrata educațiune nemijlocită și aŭ în vedere formarea caracterului elevului.

Planul de educațiune trebue să cuprindă între altele următórelele capitole: tipul séu idealul școlarilor, iubirea și autoritatea învĕțătorilor; viața școlară adevĕrată și corectă: purtarea școlarilor față de învĕțătorĭ și între sine, ocupațiunile comune, jocurile, primblările și escursiunile școlarilor, festivitățile școlare, ceremoniile, cultivarea simțului religios prin rugăciunĭ în școlă și cercetarea serviciului dumnedeesc; lectura, premiile (recompensele) și laudele; pedepsele, mustrările și admonițiunile; — cu un cuvênt planul de educațiune trebue să cuprindă tóte mijlócele, care pot contribuí în mod nemijlocit la formarea și cultivarea caracterului moral-religios.

Numaĭ atunci merită un institut de învĕțămênt numele de adevĕrat institut de educațiune, décă posede cele treĭ planurĭ amintite, și le esecută.

Aicĭ avem de a face cu cel dintâiŭ dintre cele treĭ planurĭ menționate, adecă cu ordinea școlară, și voim să amintim punctele și dispositiunile cele maĭ însemnate, care nu pot lipsí din el.

Basa ordineĭ școlare.

1. *Regulĭ privitóre la învĕțător.*

Invĕțătorul să'și încépă prelegerea sa punctual și s'o încheie érăși punctual (décă este cu putință deodată cu sunetul clopotului). El să se înfățișeze în clasă înainte de baterea oreĭ respective.

Invĕțătorul să ocupe un loc statornic, întocmaĭ ca și

școlarii, mai bine dinaintea băncilor la mijloc (așa-dară *ordinea de timp și de spațiu trebue observată.)*

Fiesce-care óră de instrucțiune să sĕ încépă cu o mică controlă, de sûnt în ordine tóte cele de lipsă pentru instrucțiune după obiceiul stabilit: după acésta urméză ascultarea materialului propus, adus în sistem și întipărit în mintea elevilor; sĕ însinuă apoi eventual de voiă bună elevii, carĭ aŭ să îndrepte vre-un lucru negles.

Invĕțătorul la propunere să aibă în vedere clasa întrégă, și chiar și numaĭ privirea luĭ să fie de ajuns, ca să împărtășéscă școlarilor vre-o poruncă, amenințare séŭ vre-o pedépsă.

Déca învĕțătorul este conturbat în decursul instrucțiuniĭ, își esprimă poruncile, amenințările și pedepsele sale și numaĭ prin o mică pausă, séŭ că bate încetinel în masă, séŭ prin aceea, că vorbesce cu voce maĭ înaltă, séŭ prin dojană.

In decursul instrucțiuniĭ învĕțătorul nu primesce nicĭ o arătare séŭ plângere a vre-unuĭ școlar contra unuĭ conșcolar al sĕŭ, și nu esecută nicĭ o pedépsă; pe ceĭ neatenți și carĭ conturbă liniștea îĭ scóte numaĭ simplu afară din bancă. Pedepsele să sĕ esecute după óră.

Invĕțătorul să adreseze întrebările sale totdeuna claseĭ întregĭ.

Instrucțiunea trebue să decurgă neîntrerupt și toți școlariĭ să fie deopotrivă ocupați; nu este permis a sĕ face pause lungĭ, penibile și răpitóre de timp (întrebuințarea corectă a mijlócelor de învĕțĕmênt: vorbirea în chor și arătarea mijlócelor de intuițiune, etc.)

Pentru susținerea ordineĭ bune în școlă sĕ recomêndă introducerea unuĭ diar special de moralitate in fiesce-care clasă, și în diarul acesta sûnt de a sĕ induce tóte abaterile școlarilor și pedepsele, care s'aŭ aplicat.

Invĕțătorul să fie la început cât sĕ póte de cruțător cu pedepsele, și să le aplice treptat. Pedepselor trebue să le premérgă maĭ întâiŭ amenințărĭ, dar acestea să nu rĕmână vorbe góle, ci la o nouă abatere pedépsa pusă în vedere trebue să sĕ și aplice.

Invĕțătorul trebue să înconjure tot, ce ar puté provoca neatențiune din partea școlarilor, d. e. îmbrăcăminte curiósă, gesturĭ și maniere ridicule, și să delăture de dinaintea școlarilor tot, ce îĭ póte distrage.

Inainte de începerea prelegerilor, în pause și după

prelegeri, când sĕ duc acasă, școlarii trebuesc să fie sub supraveghiere. In institute de învĕțĕmênt mai mari fiesce-care învĕțător pórtă inspecțiunea esternă asupra tuturor școlarilor din institut în decurs de o sĕptĕmână.

In interesul desvoltării intelectuale și corporale a tinerimei în nici un institut de învĕțĕmênt școlarii să nu fie ocupați cu încordare timp mai îndelungat decât 3 óre una după alta. O a patra óră de instrucțiune înainte de prânz de sigur nu are efecte bune.

Copíi mai mici (de 6—9 ani) să nu fie instruați pe zi timp mai îndelungat decât 3—4 óre.

Lucrările de casă să nu ocupe pe școlarii aceștia mai mult de o óră pe zi, ér' pe ceĭ mai mărișori $1^1/_2$ până la cel mult 2 óre pe zi.

Salele de învĕțĕmênt să fie pentru școlari un loc de petrecere frumos și plăcut; de aceea ele trebuesc curățite în fiesce-care zi. —

2. *Reguli privitóre la școlari.*

Inainte de a sĕ începe órele de instrucțiune de dinainte de prânz, copíii să fi durmit destul, ér' instrucțiunea de după prânz să nu încépă îndată după mâncare. Aceste pretensiuni sĕ fac în interesul desvoltării corporale și intelectuale a elevilor.

Instrucțiunea sa încépă înainte de prânz mai bine la 8 óre (ér' pentru copíi mai mici la 9) și numai în zilele călduróse din Iunie, Iulie și August (unde sĕ ține școlă) să sĕ încépă la 7 óre (ér' pentru ceĭ mici la 8 óre), pentru-ca instrucțiunea să sĕ țină în órele mai rĕcoróse din zi.

Instrucțiunea de după prânz să sĕ încépă mai bine la 2 óre (2 óre după mâncare). — Décă înainte de prânz pe la 10 óre este o căldură de 20^0 R., instrucțiunea de după prânz sĕ sistézĕ.

Școlarii să vie la școlă punctual; dar în institut să nu între mai de timpuriu decât cu un pătrar de óră înainte de începerea prelegerilor.

Inainte de începerea instrucțiuneĭ, școlarilor să nu le fie permis a sĕ juca în curtea școleĭ séu în apropierea eĭ jocuri lărmuitóre, și tot așa și după prelegere.

Școlarii, mergênd cătră séu la școlă, să nu sĕ oprésc în cale timp mai îndelungat decât este de lipsă, și să nu le fie nici-de-cum permis de a'și pune cărțile și recuisitele

școlare jos de o parte, ca să sĕ jóce. Eĭ trebue să sĕ pórte tot-deuna și în tot locul cu bunăcuviință.

In edificiul școleĭ toți școlariĭ și tóte școlărițele aŭ să observe înainte, între, și după orele de instrucțiune liniștea și bunăcuviința; să nu strige, să nu fluere, să nu cânte, să nu sară și să nu sĕ repédă pe trepte.

Intr'un institut maĭ mare fiesce-care învĕțător este chemat și obligat, când observă neregularități din partea școlarilor, a-ĭ îndruma la ordine și a pedepsí momentan pe fiesce-care școlar al institutuluĭ, aparțină acela claseĭ sale, séŭ nu.

Intre óre toți școlariĭ să părăséscă sala de instrucțiune, ca acésta să sĕ pótă aerisí; numaĭ școlariĭ bolnăviciosĭ și debilĭ pot rĕmâné în școlă pe vreme urîtă și în pause.

Fără concesiune din partea învĕțătoruluĭ, care pórtă inspecțiunea, nu póte părăsí nicĭ un școlar curtea școleĭ séŭ locul de joc.

In decursul instrucțiuneĭ să domnéscă liniște sĕrbătoréscă. Cărțile, caietele, tăblițele, creiónele, condeiele și alte recuisite școlare trebue să le pună școlariĭ în decursul instrucțiuneĭ iute și fórte lin pe bancă și în bancă (în clasele inferióre maĭ bine la comandă), și cărțile să le deschidă fără de a face sgomot. Școlarul, care face sgomot în decursul instrucțiuniĭ cu recuisitele școlare, trebue scos afară din bancă.

In decursul rugăciuneĭ și cântăriĭ, cu care e de a sĕ deschide instrucțiunea, nu este permis nicĭ unuĭ școlar de a întra în clasă. Nepunctualitățile sûnt a sĕ induce în diarul de moralitate al claseĭ. Care vine în școlă numaĭ după începerea instrucțiuneĭ, are să stea la ușă un pătrar séŭ o jumĕtate de óră, după buna chibzuială a învĕțătoruluĭ.

Incepêndu-sĕ instrucțiunea, toți școlariĭ să'și îndrepte privirea asupra învĕțătoruluĭ, și ceĭ maĭ micĭ aŭ să'și pună mânile pe masă. Indată ce 'și întórce un școlar privirea dela învĕțător, acesta să încete de a maĭ vorbí.

Școlarilor, carĭ aŭ să rĕspundă la vre-o întrebare pusă, séŭ să spună alt-ceva, séŭ carĭ voiesc să întrebe ceva, nu le este permis a lua cuvêntul dintr'odată, ci aŭ să ridice degetul arătător séŭ două degete în sus. Vorbe și rĕspunsurĭ fără provocare, vorbirea pripită, suflatul, lălăitul (cântatul încetinel), mormăitul la calculat etc. sûnt lucrurĭ, care conturbă instrucțiunea, și nu sûnt permise.

Școlarii trebue să vină tot-deuna la școlă spălați bine, în vestminte regulate și curate, cu încălțămintea curățită, și trebue să țină salele de prelegere, antișambrele, recuisitele școlare, aparatele de desemn și locurile lor de ședere totdeuna curate. Bucățelele de hârtiă, rămășițele de póme și de mâncări etc. nu este permis a sĕ arunca pe jos în sală, séŭ în antișambre, ci aŭ să sĕ arunce într'un vas aședat spre acest scop într'un loc anumit.

Fiesce-care școlar este responsabil pentru locul sĕŭ.

Școlarilor nu le este permis de a tăia pulturile și băncile.

După finea óreĭ de instrucțiune școlarii părăsesc sala de învĕțămênt în ordine bancă de bancă, ér' după pausă sĕ pun érăși în rênd doĭ câte doĭ, séŭ 3 câte 3, și sĕ întorc frumos îndĕrĕpt în sală.

Școlarii unuĭ institut trebue să aibă și afară de școlă purtare morală bună și cuviincióșă; să nu comită neorênduelĭ pe drum, să nu sĕ scalde nicĭ-odată la un loc public fără hainele prescrise ș. a.

IV.
Deprinderea,

ca scopul final al tuturor mijlócelor de conducere.

Conducerea numaĭ atunci este perfectă, ea 'șĭ ajunge numaĭ atunci scopul propus, de a înfrâna poftele și dorințele dure ale elevuluĭ, de a'l face apt pentru viață și mișcare într'o comunitate regulată, și de a'l conduce la virtuțile nemijlocite, numaĭ atunci, décă educătorul îl deprinde din destul în tóte faptele bune. Deprinderea este o putere mare pe terenul educațiuneĭ tinerimeĭ, și cuprinde în sine tóte mijlócele de conducere: ocupațiunea, porunca, amenințarea, pedépsa și supravegherea; séŭ cu alte cuvinte, tóte aceste mijlóce de conducere staŭ în serviciul *deprinderiĭ*.

Imprejurarea acésta ne silesce a privi maĭ de aprópe acéstă noțiune, care nu o putem trece cu vederea, décă voim să aflăm modul cel maĭ bun de conducere al tinerimeĭ.

A deprinde pe cineva la ceva însemnéză a 'l face să esecute o lucrare de atâtea orĭ, până când o esecută involuntar și inconscient, séŭ décă facem pe cineva să sufere influința unuĭ lucru de atâtea orĭ, până când sĕ dedă și n'o

mai simte. Cu alte cuvinte, numim deprindere, când o lucrare séu o suferire ni se preface în a doua natură séu chiar în necesitate. D. e. punem pe un copil mic de atâtea ori în picióre și 'l lăsăm să mérgă, până când stă singur, merge de sine și nu se mai târâie pe pământ. Mama îl spală în fiesce-care di de atâtea ori, până când copilul sufere spălatul fără de a mai mărăi; mai târdiu mama îl silesce să se spele el singur, și acésta o repetéză de atâtea ori, până când copilul se obicinuesce cu curățenia.

Și la animale 'și arată deprinderea puterea sa în mésură încă și mai mare. Mânzul cel sélbatic se deprinde prin dresare la ham și la călărit.

Chiar și plantele sûnt supuse până la un grad óre-care deprinderei. Grădinarul silesce pe pomișorul tênér și strémb să créscă oblu, legându-l de un par. Pomii se deprind a'și întinde ramurile și crengile în lături pe părete, și cireșul, care își are originea în Asia mică, unde clima este mai căldurósă decât pe la noi, s'a deprins încetul cu încetul și la o climă mai rece.

A sévérși o lucrare de mai multe ori, d. e. cântarea la clavir, scrierea, etc. însemnéză *a se esercita*. Prin esercițiu des lucrarea aceea devine pentru noi o desteritate și noi nu ne putem desbrăca de ea așa de ușor, cum ne desbrăcăm, séu lepădăm o haină învechită. Lucrarea acésta a devenit o însușire a nóstră; ea ni s'a prefăcut într'un *obiceiu*, precum d. e. curățenia, cruțarea etc.

Obiceiul este productul deprinderei. A se deprinde, a se deda, a se obicinuí cu un lucru este greu, dar mai greu este *a se desobicinuí*, a se lăsa de un lucru, de un obiceiu *(deprinderea negativă)*, adecă a se desbăra, a se elibera de o lucrare, care a devenit o necesitate pentru noi.

A se deprinde, a se deda cu fumatul este adese-ori împreunat cu greutăți; dar cu mult mai greu ne este a ne lăsa de fumat, a desobicinuí fumatul. Cât de greu este a desobicinuí, a desvăța copilul mic de supt, adecă a'l înțărca, o sciu mamele din propria esperiență.

Obiceiul are putere mare, și noi stăm sub tirănia lui în moravuri, în datine, în modă, în traiul nostru, în deosebitele nóstre întocmiri, ba chiar și în artă, în literatură, și în privința unor legi și drepturi, pe care le-am eredit din ném în ném.

Stând lucrul astfel, trebue să ne folosim de puterea acésta, trebue s'o punem în serviciul nostru spre a puté conduce inimile tinerimeĭ. Deprinḑênd pe copil cu o lucrare, acésta i sĕ preface în desteritate și desvóltă în el o aplicare, ba chiar o necesitate; prin acésta lacrarea devine ușóră și copilul o face cu plăcere.

Deprindererile aŭ un cerc de activitate fórte larg. Noĭ putem deprinde pe copiĭ la mers sprinten, la ținută dréptă a corpuluĭ și la cumpĕtare în mâncare și beutură; aicĭ avem așa-dară de lucru cu deprinderĭ corporale. Dar deprinderile sĕ estind și asupra lucrărilor spirituale, d. e. décă deprindem pe copiĭ la cugetare repede, la calculare acurată; séŭ pe terenul moral, décă îĭ deprindem la dreptate și la binefacere, séŭ décă îĭ deprindem, ca să fie îngăduitorĭ și asociabilĭ.

Firesce, că prin deprindere nu sĕ póte omul ridica la gradul suprem al inteligenței și libertățiĭ morale, ci numaĭ la un grad maĭ mic al înțelepciuneĭ și moralității, pentru-că deprinderea este și rĕmâne o *dresare;* prin ea nu póte ajunge omul la o cultură internă a spiritului, a inimeĭ și a voinței. De aceea ḑice Ziller cu drept cuvênt: „In conducere voim să ajungem la deprindere, dar nu prin cultură, ci prin dresare.“

Décă estindem deprinderea și asupra lucrărilor spirituale și morale, avênd în vedere scopul lor, putem deosebí șépte feluri de deprinderĭ, și anume:

1. *Deprinderĭ corporale,* care aŭ de scop *sănĕtatea;* d. e. spălarea, scăldarea, scularea de timpuriŭ, culcarea la timp potrivit, cumpĕtarea, lucrarea spirituală și corporală regulată, mersul și ședérea dréptă.

2. *Deprinderĭ technice,* care aŭ de scop *desterităţile;* d. e. gimnastica, înnotatul, împletitul, diligința și acurateța.

3. *Deprinderĭ estetice.* al căror scop este *frumosul;* d. e. desemnul și pictura fină și frumósă, vorbirea frumósă, curățenia și ordinea.

4. *Deprinderĭ intelectuale,* al căror scop este *înțelepciunea;* d. e. cugetarea ageră, vorbirea corectă și calcularea repede.

5. *Deprinderĭ sociale,* al căror scop este *buna cuviință;* d. e. salutarea, considerarea față de alțiĭ, ședérea liniștită, a nu întrerupe pe alțiĭ în vorbire, a nu conturba și molesta pe alțiĭ.

6. *Deprinderĭ morale*, care aŭ de scop *moralitatea* și *virtutea*; d. e. facerea de bine și dreptatea, vorbirea adevĕruluĭ, iubirea de pace, recunoscința și rĕsplătirea cu bine a binefacerilor primite.

7. *Deprinderĭ religióse*, care aŭ de scop *evlavia* și *religiositatea*; d. e. deprinderea la rugăciune, cercetarea regulată a serviciuluĭ dumnedeesc.

Prospectul acesta de maĭ sus ne rĕspunde la întrebarea: Spre ce însușirĭ trebue să deprindem pe copiĭ? — și acum ar maĭ fĭ să rĕspundem la întrebarea: Cum să sĕ câștige deprinderea?

Mijlocul cel maĭ potrivit este și aicĭ *intuițiunea*, adecă *esemplul cel bun al educatoruluĭ și al elevilor maĭ maturĭ. Décă însuși învĕțătorul este nepunctual și neregulat, nu póte deprinde nicĭ pe școlarĭĭ sĕĭ la punctualitate și ordine.* Învĕțăturile si sfaturile bune și potrivite încă contribuesc la promovarea deprinderilor bune. Sĕ maĭ recere apoĭ, ca deprinderile să sĕ facă treptat dela cele maĭ ușóre (d. e. dela cele corporale) la cele maĭ grele (d. e. la cele estetice și intelectuale).

Inainte de tóte are valóre și aicĭ aceea ce a scris odinióră Sebastian Bach în albumul unuĭ școlar silitor, care voia să devină un mare organist: „Esercitéză-te, esercitéză-te, esercitéză-te!“

Esercițiul, diligința neobosită, răbdarea de fer, care îndémnă pe școlar în fie-care dĭ și în fie-care oră, ca să facă ceea-ce este folositor, cuviincios, frumos, drept și bun, duce, deși póte cu încetul, dar sigur, la scop.

Putem educa bine prin cuvinte, dar maĭ bine putem educa prin fapte, prin activitate continuă, care nu obosesce nicĭ odată. —

Un amic al fóeĭ.

Lecțiunĭ din învĕțămêntul religiuneĭ în școlele primare.

16.*) Sfinții părinți.

Următoriĭ sfinților apostolĭ sûnt archiereiĭ. Archiereiĭ, carĭ au trăit în ceĭ dintâiŭ opt seculĭ dela întemeiarea Bisericeĭ creștine și s'aŭ deosebit prin sfințenia vieții lor și prin învĕțăturile și scrie-

*) Lecțiunile 1—15 s'aŭ publicat în „Școla și Familia“ an. I., Nrii 6—10 12, 14, 19 și 20.

rile lor în folosul Bisericiĭ, se numesc „sfinții părinți aĭ Biserice creștine.“

Sfinții părinți din ceĭ treĭ secuĭ dintâiŭ (până pe la an. 325) prin scrierile lor apĕraŭ creștinismul maĭ ales în contra defăimărilor și prigonirilor Judeilor și păgânilor; eĭ se numesc în genere „apĕrătorĭ“ séu „apologeți,“ ér scrierile lor se numesc scrierĭ de apĕrare séu „apologiĭ.“ Dar, pe lângă atacurile, ce le-a suferit Biserica creștină din partea Judeilor și păgânilor, în decursul acestor opt secuĭ dintâiŭ dela întemeiarea Bisericiĭ s'aŭ ivit și eresurĭ, învĕțăturĭ greșite și neadevĕrate, produse de uniĭ dintre creștinĭ. Eresurile eraŭ pentru religiunea creștină maĭ primejdióse chiar și de cât prigonirile păgânescĭ; ele insă tot-deauna au fost combătute de sfinții părinți. Sfinții părinți, carĭ au esplicat și au apĕrat doctrina apostolică cu cuvêntul și cu condeiul, și au combătut cu demnitate învĕțăturile greșite și neadevĕrate ale ereticilor, se numesc „marĭ dascalĭ (învĕțătorĭ) aĭ lumeĭ.“

Pentru surparea credințelor rătăcite și lămurirea și întărirea credinței adevĕrate, pentru delăturarea îndoielilor asupra unor adevĕrurĭ cuprinse în învĕțăturile propagate de apostolĭ, precum și pentru întocmirea ordineĭ cuviincióse între creștinĭ, sfinții părinți împreună cu ceilalți archipăstorĭ și învĕțătorĭ aĭ Bisericeĭ creștine s'au întrunit în anumite locurĭ, de câte orĭ s'a simțit trebuința, și aŭ luat hotărirĭ obligătóre pentru întrégă creștinătatea, după cum eĭ au fost luminați și cârmuiți de Duchul-Sfânt. Intrunirile lor se numesc „sobóre“ séu „sinóde.“ Sinódele, la care au participat archipăstoriĭ și învĕțătoriĭ bisericescĭ din tóte părțile pământuluĭ locuite de creștinĭ, se numesc „sinóde universale“; ér acelea, la care numaĭ dintr'un ținut anumit au participat învĕțătoriĭ și maĭ marii Bisericiĭ, se numesc „sinóde parțiale.“ In sinóde universale aŭ statorit sfinții părinți adevĕrurile credinței crescinești cuprinse pe scurt în „simvolul credinței.“ Anume în sinodul ținut la an. 325 în Nicea au statorit ceĭ dintâiŭ opt articulĭ, ér' în sinodul ținut la an. 381 în Constantinopole au statorit ceĭ din urmă patru articulĭ aĭ simvoluluĭ credinței. In celelalte sinóde universale și parțiale aŭ statorit canónele, adecă legile bisericescĭ, după care se cârmuiesc creștiniĭ prin episcopĭ și presbiterĭ.

In scrierile lor sfinții părinți esplică cuprinsul cărților Sfinteĭ Scripturĭ și tóte părțile simvoluluĭ credinței, pentru a fi deplin înțelese de cătră creștinĭ. Și frumósele rugăciunĭ, ce le cetesc astădĭ preoții în biserică și la deosebite trebuințe ale creștinilor sûnt compuse de uniĭ sfinți părinți.

17. Origen.

Origen, unul din apologeții creștinĭ, născut la an. 184, se numĕră între ceĭ maĭ învĕțațĭ bărbațĭ aĭ Bisericiĭ creștine. Tatăl sĕu, învĕțător la școla catechetică din Alexandria, s'a chemat Leonida. Origen încă de mic a fost pus de tatăl sĕu să învețe anumite texturĭ din Biblie. Blând de fire, cum era, și înzestrat cu minte ageră și memoriă bună, avea mare plăcere să înainteze în sciință și înțelepciune, să învețe în fiecare ḑi câte ceva nou și să ajutore și pe amiciĭ sĕĭ la învĕțătură.

Origen avea încă șése surorĭ. In prigonirea creștinilor sub împĕratul Septimiŭ Sever (an. 202) fiind tatăl sĕu prins și aruncat în temniță, Origen i-a scris într'o epistolă: „Feresce-te, tată, ca nu în îngrijire pentru noĭ să 'țĭ schimbĭ credința.“ Leonida a murit în temniță ca martir, rĕmânênd familia sa în îngrijirea iubituluĭ sĕu fiu Origen. Origen, vestit la creștinĭ și păgânĭ pentru iscusința luĭ, în vêrsta de 18 anĭ fŭ pus de episcopul din Alexandria învĕțător la școla de acolo. El trăia simplu, postea și se ruga adese-orĭ, cerceta pe martirĭ în temniță, îĭ mângâia și îĭ încuragia. Pe lângă acestea a scris multe cărțĭ de mare folos pentru creștinĭ.

Pe la an. 212 Origen a călĕtorit la Roma; după scurt timp sĕ întórse la Alexandria și 'și continuà diregĕtoria de învĕțător. La an. 215, la rugarea unuĭ beliduce din Arabia, fŭ trimis de episcopul sĕu ca învĕțător acolo, și astfel ajunse el a esplica doctrina creștină în Arabia, unde misionase și apostolul Pavel; la an. 223 fŭ chemat în Antiochia de erudita Iulia Mamea, mama împĕratuluĭ Alexandru Sever, spre a o învĕța în cele ale creștinismuluĭ, apoĭ se întórse érăși în Alexandria; la an. 231 se duse ca învĕțător la școla din Cesarea, care sub conducerea luĭ în curênd se făcŭ vestită ca și cea din Alexandria. In fine devenì presbiter în Cesarea.

După ce a scăpat de prigonirile ridicate sub Maxim, următorul luĭ Alexandru Sever, a maĭ făcut o călĕtoriă la Atena, apoĭ a participat la un sinod în Arabia, unde a îndreptat părerile unor ereticĭ.

Ajuns la vêrsta de 60 anĭ, și fiind un interval de pace, Origen a compus o apologiă însemnată contra păgânilor prigonitorĭ; el a compus și alte scrierĭ, prin care esplică unele din cărțile sfinteĭ scripturĭ. La an. 249 în cumplita prigonire a împĕratuluĭ Deciu fŭ și Origen aruncat în temniță și pus în lanțurĭ, din care causă, deși nu s'a descuragiat, a slăbit trupesce fórte mult. In an. 254 în vêrstă de 70 anĭ a murit în Tirus, un oraș în Siria, aprópe de

țĕrmul Mării-mediterane, și fù înmormêntat în biserica catedrală de acolo.

18. Atanasie, părintele dreptei credințe.

Persóna cea mai însemnată în istoria Bisericii din secului al 4-lea este Atanasie, episcopul Alexandriei, numit și „Părintele dreptei credințe.“ Acest sfânt părinte s'a născut în Alexandria la anul 296 din părinți creștini evlavioși. Incă ca băiat de școlă se arătà cu talente mari, care apoi în decursul timpului se desvoltară până la cel mai înalt grad. Episcopul Alexandriei, Alexandru, cunoscênd mărețele însușiri ale lui Atanasie, îl puse sub îngrijirea sa, ca să se perfecționeze în studii, și în urmă și'l făcù secretar. Una din forțele lui Atanasie era a'și esprima ideile sale scurt și lămurit. Cunoscênd esact sf. scriptură și scrierile sfinților părinți anteriori, precum și scrierile filosofilor păgâni, avea o credință démnă de posiția, ce a ocupat mai târdiu în istoria creștinismului.

In vêrsta junețe Atanasie s'a retras în singurătatea, unde petrecea sfântul Antonie, ca în societate cu acesta să se perfecționeze în virtute. Dela acest pustnic sfânt, a căruĭ viață o descrie el, învĕță a fi aspru cătră sine, cu iubire cătră deaprópele, cu cruțare și blândeță cătră cel greșit; ér' cătră ceĭ imoralĭ fără considerare la persóna și stare socială, cu stricteță și asprime necruțătóre. Astfel devenì el amicul și sprijinitorul ómenilor de bine, spaimă și sbiciŭ pentru ceĭ rĕĭ.

Atanasie, reîntors din pustnicie, fù sfințit de episcopul sĕu întru diacon (la an. 319). Ca diacon făcù el cele mai mari servicii atât episcopului sĕu, cât și Bisericii preste tot. In acest timp se ridicà asupra Bisericii cea mai mare furtună — eresul lui Arie, — în contra căruia Atanasie fù primul luptător și tot-odată stêlpul dreptei credințe. El, însoțind pre episcopul Alexandru la I-iul sinod universal în Nicea, a combătut în mod hotărîtor învĕțătura rătăcită a ereticului Arie.

Episcopul Alexandru la mórtea sa recomandà pre Atanasie de următor al sĕu. Atanasie fù sfințit episcop în Alexandria la an. 328. In restimpul de 40 anĭ aĭ episcopieĭ sale, Arienii în continuŭ îl învinuiră la împĕratul cu felurite scorniturĭ, din care causă fù exilat de 10-orĭ și petrecù aprópe 20 anĭ în exil. El murì la an. 373. Prin cele mai multe din scrierile sale combate eresul arian.

19. Vasilie cel mare.

Marele Vasilie s'a născut la anul 329 în orașul Cesarea din Capadocia (în Asia mică) din o familiă creștină, aĭ căreĭ membri maĭ toțĭ au devenit sfinți. Crescut de un tată învețat și religios și de mama sa Emilia, care sciù să sădéscă de timpuriŭ sentimente nobile în inimile fiilor eĭ, Vasile cel împodobit și dela fire cu frumóse daruri sufletescĭ a fost destinat să devină unul din ceĭ maĭ aleșĭ ierarchĭ aĭ Bisericiĭ creștine. Invețătura a primit-o maĭ întâiŭ dela tatăl său, apoĭ în școlele din Cesarea, Constantinopole și Atena. După terminarea studiilor (pe la an. 356) se întórse la mama sa, care trăia la o moșiă a sa lângă Cesarea.

Făcêndu-se Vasile apărătorul neîndreptățiților înaintea judecătorieĭ din Cesarea, fù admirat și respectat de toțĭ pentru oratoria sa și pentru istetimea, cu care representa causele de drept. După cât-va timp își vêndù averile și le împărți săracilorŭ, apoĭ călětorì pe la mânăstirile din Palestina, Siria, Mesopotamia și Egipt. Intors acasă, episcopul Cesareeĭ îl chirotonì de preot, ér' după mórtea acestuia, la an. 370, fù el ales episcop al Cesareeĭ și metropolit al Capadocieĭ. Ca atare apără creștinismul contra Arienilor, esplică maĭ multe părțĭ ale sf. scripturĭ, se îngrijì pentru organisarea și disciplinarea călugărilor din mănăstirĭ, statorind anumite regule (canóne) pentru dênșiĭ, și întocmì serviciul d-ḑeesc (s. liturgiă) în modul cel maĭ pompos; ér din venitele sale înființà un spital grandios în Cesarea, înființà case pentru străinĭ și școle de tot felul. Amenințat de împĕratul Valente cu confiscarea averiĭ, cu exil, chinurĭ și mórte, décă nu va primí arianismul, el rĕspunde cu liniște: „Acésta este tot ce puteți? De tóte nu'mĭ pasă! Cine nu posede nimic, n'are ce să pérdă; exil pentru mine nu există, fiind-că în tot locul sûnt acasă pe pământul luĭ D-ḑeu. A pătimí pentru Fiul luĭ Dḑeu este chiar laudă pentru ceĭ ce'l iubesc; mórtea e binevenită pentru cel ce voiesce a se împăca cu rescumpĕrătorul.“ Acest rĕspuns desarmà cu totul pe împĕratul Valente.

Neobosit în lucrarea sa pentru binele Bisericiĭ, avù a întêmpina încă multe neplăceri în restimpul archipăstorieĭ sale, până când slăbit prin încordările sale cele prea marĭ, murì la anul 379. La înmormêntarea luĭ au purtat doliu nu numaĭ creștiniĭ, ci și păgâniĭ; așa de tare câștigase el inimile tuturor prin blândeța, iubirea și devotamentul său. Activitatea sa se póte numí cu tot dreptul extraordinară, cacĭ și împărțită la treĭ inși, fiecare ar fi fost admirat de posteritate. De aceea Biserica cu drept cuvênt i-a dat numele de „Mare“. Amintirea luĭ o serbăm la 1-a Ianuarie.

20. Grigorie Nazianzeanul.

Grigorie Nazianzeanul prin scrierile sale face parte din ceĭ mai însemnaţĭ părinţĭ aĭ Bisericiĭ. El s'a născut la an. 328. Tatăl său, numit asemenea Grigorie, fù episcop în Nazianz, o cetate în provincia Capadocia. Mama sa, o femeiă bună şi cu minte, s'a numit Nona. Tênĕrul Grigorie primì o educaţiune fórte îngrijită maĭ întâiu în casa părintéscă, apoĭ în şcólele din Cesarea, Alexandria şi Atena. Ací, în Atena, se întâlnì cu compatriotul său Vasilie, cu care încheià amiciţiă intimă şi se întrecù la învĕţătură şi în purtare bună. Din Atena se întórse în vêrstă de 30 aní în patria sa, şi petrecù cât-va timp în casa părintéscă, apoĭ pentru a'şĭ împliní promisiunea, ce o făcuse odată, fiind în pericul de a se înneca în mare, cuprins de furtună în trecerea sa din Alexandria la Atena, se duse în deşertul Pontuluĭ, unde deja se afla colegul său Vasilie, şi petrecù acolo un timp ca pustnic. Avênd o inimă simţitóre, dorul de amicĭ şi fraţĭ, iubirea cătră bĕtrânul său părinte şi vocea Bisericiĭ, ce'l chiăma la serviciul luĭ D-ḑeu, l'au hotărît a părăsí singurătatea şi a se întórce între cunoscuţiĭ sĕĭ în Capadocia.

După întórcerea sa din Pont, la an. 361, Grigorie fù chirotonit preot. Ca preot învĕţa de pe amvon pre poporul Nazianzuluĭ şi'l sprijinea în contra nedreptăţilor, ce i se făceau de cătră diregătoriĭ politicĭ. Pe atunci Biserica era persecutată de cătră împĕratul Iulian Apostata, carele fórte mult înclina spre păgânism. Grigorie pâşì cu tótă energia pentru apĕrarea Bisericiĭ, scriind două cuvêntărĭ însemnate contra aceluĭ împĕrat. După mórtea tatăluĭ său, Grigorie ajunse episcop în Nazianz, de unde însă in curênd se depărtà la Seleucia în singurătate. După o petrecere de cincĭ anĭ în Seleucia, la an. 380 fù chemat ca arḑhiepiscop în capitala de atuncĭ a lumiĭ orientale, în Constantinopole, pentru a'şĭ desvolta talentele sale oratorice în combaterea celor greşiţĭ în cred nţă şi a delătura unele turburărĭ bisericescĭ. In Constantinopole prin cuvêntările sale atrăgea mulţĭ ascultătorĭ nu numaĭ dintre creştiniĭ dreptcredincioşĭ, ci şi dintre ereticĭ şi păgânĭ. Pentru cuvêntările sale i s'a dat numele „Teologul“ („cuvêntătorul de D-ḑeu“).

Cu tóte acestea Grigorie, marele luminător al creştinătăţiĭ, nu era binevĕḑut de curteniĭ împĕratuluĭ Teodosie, pentru-că le deşpreţuia vanitatea şi nu le ierta greşalele. Şi fiind necontenit invidiat şi persecutat de aceştia şi alţĭ inimicĭ aĭ sĕĭ, abḑise de scaunul arḑhiepiscopesc, şi se retrase din Constantinopole la moşia sa

dela satul Arianz, unde'şĭ petrecù în pace restul vieţiĭ, ocupându-se cu cultivarea uneĭ micĭ grădinĭ şi cu compunerea de cuvêntărĭ, epistole şi poesiĭ de cuprins teologic, şi unde la an. 390 murì în etate de 62 anĭ, ca cel maĭ mare predicator al timpuluĭ sèu.

Iosif Aron,
învĕţător în Rĕşinarĭ.

Despre posibilitatea de a esista locuitorĭ în sóre.

Fragment dintr'o conferinţă ţinută în Braşov de d-l M. D. Paulianu*).

Printre cestiunile, pe care sciinţa modernă le-a resolvat, există una, care şi până astădĭ a rĕmas în stare de problemă, reservându-se investigaţiunilor viitoruluĭ soluţiunea eĭ.

S'aŭ întrebat savanţiĭ, décă sórele, acéstă astră atât de radiósă, ce ne trimite lumină, şi a căreĭ căldură o simţim atât de intensiv până la distanţa de 37 milióne de leghe, ce ne despart de ea, ar puté fĭ locuită?

Décă cugetăm puţin asupra condiţiunilor, ce sĕ cer, pentru ca viaţa să esiste în univers, şi maĭ ales décă ţinem compt, că viaţa cu flexibilitatea eĭ sĕ póte acomoda cu circumstanţele cele maĭ variate, apoĭ negativul absolut ni s'ar păré cam temerar.

Décă sciinţele actuale nu ne daŭ probe îndestulitóre, cu care să putem conchide în favórea cestiuneĭ, totuşĭ esistă óre-care esperienţe, care ne fac să credem în posibilitatea lucruluĭ.

Aşa de esemplu, există o curiósă esperienţă, pe care o voĭ espune maĭ la vale, a eminentuluĭ fisic frances, d-l *Boutigny*, cu care se încercà a demonstra posibilitatea esistenţeĭ locuitorilor în sóre. —

Intr'un tractat de astronomiă al d-luĭ Petit écă ce găsesc scriindu-sĕ despre d-l Boutigny.

Ni se spune, că domnul Boutigny, percurgênd din întêmplare într'o ḑi nisce legende asupra unor ómenĭ incombustibilĭ, ar fĭ fost

*) D-l M. D. Paulianu, carele, terminând studiile sale matematice şi fisice, a practicat maĭ multă vreme la observatoriul astronomic din Paris, aflându-se în partea primă a luneĭ Noembre a. c. în Braşov, a avut bunătatea a ţiné douĕ prelegerĭ publice, una în 10 Noembre v., şi a doua în 12 Noembre. In prima prelegere dênsul vorbì despre „Cosmogoniă“, ér' într'a doua despre „Mĕsurarea timpuluĭ şi aplicaţiunile eĭ la formarea unuĭ calendar“ Prin intervenirea unuĭ amic al fóeĭ nóstre, d-l Paulianu binevoì a ne pune la dispositiune acest interesant fragment din conferinţa sa despre „Cosmogoniă.“ *Red.*

condus în cele din urmă să crédă, că ar puté fi ceva adevĕrat în fondul recitărilor atât de superstițióse, ce le cetise.

De atunci, în tocmaĭ ca un Diogene, a început să'și caute omul prin tóte stabilimentele din Paris, unde se tórnă metale topite, cu care să facă esperiențe. Pretutindenea fù luat drept un visionar, și când după o lungă seriă de tentative infructuóse începuse să dispereze, étă că sosesce un amic al sĕu, un medic din Berry, care îĭ spune, că omul incombustibil s'a găsit.

Alérgă numaĭ decât cu amicul sĕŭ, ca să sĕ încredințeze, și mare îĭ fù surprinderea, când vĕdù într'adevĕr, că un lucrător dela acele cuptóre de înaltă temperatură mergea cu picióre le góle pe o șină de fer roșită prin căldură, și că'și afunda mâna în metalul topit, scoțêndu-o apoĭ neatinsă.

Transportat de bucuriă, numaĭ decât se puse să imiteze esemplul, ce i'l dăduse lucrătorul, afundându'și și el mâna în metal topit, și mare îĭ fù érăși mirarea, când constată prin el însuși, că în loc de a simți căldură, simțì din contră impresiunea uneĭ rĕceli asupra mâneĭ afundate.

Acest fapt îl puse numaĭ decât pe cale de a studia fenomenul, și a-ĭ da o esplicațiune.

Făcù dară esperiența următóre:

Luà un glob de porțelan smălțuit și-l încălzì până la cea maĭ înaltă temperatură, — nu până la roșu, ci merse maĭ departe până la roșu-albicios —, aruncà după aceea în globul astfel încălzit câte-va picăturĭ de apă, și numaĭ decât observà, că aceste picăturĭ, în loc să sĕ reducă momentan în vaporĭ, producêndu o violentă esplosiune sub influința căldureĭ arzĕtóre, ce le încunjura, din contră ele luară o formă sferoidală, rostogolindu-sĕ un timp indefinit pe suprafața astfel încălzită, și esplosiunea nu avù loc decât numaĭ atunci, când globul de porțelan sĕ rĕcì dela roșu-alb la roșu-închis.

Scim astăzĭ din fisică, că evaporațiunea în casul acesta se face brusc și sparge vasele în interiorul cărora se produce, și maĭ scim érăși, că tocmaĭ fenomenul acesta este, care esplică esplosiunea cazanelor la mașinile cu vaporĭ, pe care mânile imprudente ale mașiniștilor le încălzesc peste mĕsură, așa încât în loc de a înlesni producțiunea vaporilor, din contră prin o temperatură prea înaltă o opresc, și atunci, voind să caute causa insuccesuluĭ, lasă să sĕ rĕcéscă mașina tocmaĭ până la temperatura, când esplosiunea trebue să sĕ producă. —

Ce este însă paradoxal în fenomenul de maĭ sus, este faptul,

că déca afundăm un termometru în liquidul adus la starea sferoidală prin o căldură înaltă, vom găsí temperatura acestuĭ liquid coborîtă până la 11 grade de desubtul ghieţiĭ, pe când aerul dimprejurul globuluĭ de porţelan încălḑit posede până la 35 grade de căldură. Acésta esplică, pentru ce domnul Boutigny a simţit impresiunea de rĕcélă, când a afundat mâna în ferul topit.

Posibilitatea de a atinge încet şi fără pericul metalele topite d-l Boutigny o esplică prin trecerea în stare sferoidală a transpiraţiuneĭ séu a unor liquide, precum sûnt: eterul, apa de săpun, acidul sulfuros etc., cu care ne înmuiăm mânile în casul, când transpiraţiunea nu s'ar efectua. Liquidele astfel încălḑite ar împedeca contactul imediat al feruluĭ topit cu pelea, cu condiţiunea însă (căcĭ totul pare paradoxal în aceste fenomene), ca mâna să se misce încet, ca nu cum-va printr'o frecare prea repede să se deslipéscă de ea liquidul încălḑit, care o preservéză.

Să vedem acum, cum cu ajutorul acestuĭ fenomen domnul Boutigny esplică posibilitatea de a esista locuitorĭ în sóre.

Sĕ scie astădĭ din astronomiă, că sórele nostru se compune maĭ întâiŭ dintr'un corp opac fiuid séu liquid, numit sîmburele solar, al doilea dintr'o atmosferă, ce încunjură ăst sîmbure şi căreia i s'a dat numele de „chromosferă," şi în fine dintr'o atmosferă aprinsă, care s'a numit „fotosferă."

In esperienţa sa domnul Boutigny ne reprosintă prin globul de porţelan roşit până la alb *fotosfera aprinsă a sóreluĭ;* aerul conţinut în acest glob la temperatura de 35 grade ar fĭ atmosfera nterióră a astreĭ, séu *chromosfera*, éră liquidul încălḑit cu temperatura sa de ghiaţă de 11 grade ar corĕspunde cu corpul obscur, ce constitue sîmburele eĭ.

In aceste condiţiunĭ, nu ne este óre permis să credem în posibilitatea de a esista locuitorĭ în sóre? . . .

Póte; însă esperienţa d-luĭ Boutigny nu ni sĕ pare îndestulitóre pentru a conchide la vre-o probabilitate.

Cestiunea, cred, că va rĕmâné încă mult timp în domeniul hypoteselor, până când fapte maĭ temeinice nu vor vení să o scótă; şi atuncĭ, când evidenţa va depărta din noĭ orĭ-ce îndoială, vom ḑice, că déca şi acéstă astră se bucură ca pământul de privilegiul de a conţiné fiinţe vieţuitóre şi inteligente, apoĭ aceste fiinţe vor fi departe de a presenta vre o analogiă cu fiinţele de pe pământ, pentru cuvêntul, că în sóre, şi maĭ ales la suprafaţa sîmbureluĭ sĕŭ, presiunea, ce o esercéză atmosferele ce 'l încunjură, este cu mult maĭ considerabilă, decât presiunea, ce o esercéză atmosfera pământuluĭ asupra corpurilor, ce se găsesc pe suprafaţa luĭ.

In sóre corpurile sûnt de 30 până la 40 orĭ maĭ grele, de cum sûnt pe pământ; acolo, décă ar fí cu putință să fim transportațĭ, am suferí o presiune de 40 orĭ maĭ mare decât pe pământ; am fí póte sdrobițĭ chiar de propria nóstră greutate.

De vor esista locuitorĭ în sóre, eĭ trebue să fiă constituițĭ altmintrelea decât noĭ. Eĭ trebue să aibă cel puțin înălțimea de 30 de picióre, pentru ca să pótă suporta o presiune atât de mare. Și cu tótă grosimea straturilor de norĭ și înălțimea atmosfereĭ nu este probabil, că femeile din vre-una din localitățile sóreluĭ să aibă culóre atât de frumósă și graților atât de captivătóre, ca ale femeilor de pe suprafața pământuluĭ.

Lecțiunĭ practice din fisică

pentru anii din urmă aĭ școleĭ primare.)*

Lecțiunea III. Insușirile generale ale corpurilor.

2. Nepenetrabilitatea (nepătrunderea).

I. Planul lecțiuneĭ.

1. Repețirea lecțiuneĭ premerse.
2. Esperimente asupra nepenetrabilității corpurilor și cunóscerea acesteĭ noțiunĭ.
3. Repețire.

II. Lecțiunea însași.

1. Ce numim însușirile unuĭ corp? — Ce numim însușirĭ particulare ale corpurilor? — Dar' însușirĭ generale? — Ce este estinderea (estensiunea) corpurilor? — Care însușire a corpurilor sĕ numesce estindere? — Care sûnt dimensiunile unuĭ corp? — Ce arată marginile unuĭ corp? — Ce numim suprafață? — volum? — materie?

2. Intr'o lecțiune trecută școlarul D. a venit afară, aicĭ.... și a cercat a pune scaunul în locul meseĭ, însă așa, ca să nu mișce masa dela locul eĭ. — D. pututu-aĭ face acésta? (Nu.) De asemenea în locul uneĭ cărțĭ a cercat tot D. a pune alta, fără să o mișce pe cea dintâiŭ din loc. Putut-a face acésta S.? (Nu.) Pentru ce? (Pentru-că unde este un corp, nu putem pune altul fără de a'l mișca pe acesta din loc.) Spune și tu asta B! Iónе, cércă a sta în locul luĭ Nicolae, fără a sĕ misca el din loc! (Nu sĕ póte.)

---

*) Vedĭ Nriĭ 2 și 6.

Un vas plin cu grâu îl putem umplé totdeodată și cu ovĕs? (Nu) ș. a. Décă vom cerca acésta cu orĭ-ce corp, ce vom observa? (Că nicĭ de cum nu putem pune un corp în locul altuia, până ce nu'l mișcăm pe acesta dela locul sĕŭ.) De ací sĕ vede, că orĭ-ce corp nu numaĭ că ocupă un spațiŭ, dar tot-deodată nu lasă nicĭ pe altul să-ĭ ocupe locul, până ce nu este mutat din acel loc. Așa-dară acésta încă este o însușire a corpurilor, și fiind-că o putem observa la tóte corpurile, de aceea cum o vom puté numí C? (Insușire generală a tuturor corpurilor). *Insușirea generală a corpurilor de a nu puté ocupa în același timp două séu mai multe corpurĭ tot același spațiŭ sĕ numesce* ***nepenetrabilitate*** *(nepĕtrundere*).*

Care însușire a corpurilor sĕ numesce nepenetrabilitate? — Cum maĭ putem ḑice în loc de nepenetrabilitate? Cum am ḑis, că sĕ numesce însușirea generală a corpurilor de a nu puté ocupa etc?

3. Repețire asupra lecțiuneĭ întregĭ

Lecțiunea a IV.

3. Divisibilitatea (împărțirea.)

I. Planul lecțiuneĭ.

1. Repețirea lecțiuneĭ premerse.

2. Esperimente asupra divisibilităților corpurilor și cunóscerea acesteĭ noțiunĭ.

3. Părticelele acelea micĭ ale corpurilor, care nu le maĭ putem deosebí cu ochiĭ unele de altele și nicĭ nu le putem împărțí în alte părțĭ maĭ micĭ, sĕ numesc *molecule.*

a) Acele corpurĭ, la care moleculele sĕ țin astfel unele de altele, încât sĕ cere o putere óre-care spre a le desface, sĕ numesc *corpurĭ solide.*

b) Acele corpurĭ, la care moleculele nu sĕ țin tare unele de altele, și décă nu le ținem în ceva, curg jos, sĕ numesc *corpurĭ fluide* (curgĕtóre).

c) Acele corpurĭ, la care moleculele nizuesc a sĕ depărta unele de altele, sĕ numesc *corpurĭ aeriforme* (gazóse).

Insușirile acestea ale corpurilor de a fí unele solide, altele fluide și altele gazóse sĕ numesc *stărĭ de agregațiune.*

4. Repețire.

---

*) Vedĭ: *„Elemente de fisică pentru școlele poporale."* de I. Dariu, pag. 7.

II. Lecțiunea însași.

1. Ce este nepenetrabilitatea? — Care însușire a corpurilor sĕ numesce nepenetrabilitate? Cum mai putem dice în loc de nepenetrebilitate? ș. a.

2. Vino N. afară și rupe bucata asta de hârtiă în atâtea bucățele séŭ părticele, câte veĭ puté tu! (Se întêmplă). Acum vino tu O. și sfărîmă cu degetele bucata acésta de zahar! (Cércă și vede că nu póte.) Eĭ bine, cu ce aĭ puté tu s'o sfărîmĭ, décă cu degetele n'o poțĭ? (Cu un ciocan). Aci aĭ ciocanul cércă! (Sĕ întêmplă). Ce aĭ observat N, când aĭ rupt bucata de hârtiă? (Că ea s'a rupt, séŭ s'a împărțit în maĭ multe bucățele fórte micĭ.) Dar tu O., ce aĭ observat? (Că bucata aceea de zahar s'a sfărîmat, séŭ s'a împărțit în o mulțime de părticele fórte micĭ.) Sĕ maĭ pot deosebí acum unele de altele acele părticele așa ca să le poțĭ d. e. numĕra? (Nu.) Precum a cercat O. cu bucata aceea de zahar, vino R. și cércă și tu cu sdrobul acesta de sare! (Sĕ întêmplă). Ce aĭ observat R.? (Că și sdrobul acesta de sare s'a mĕrunțit așa de tare, încât nu sĕ maĭ pot deosebí cu ochiĭ una de alta părticelele cele micĭ, în care s'a sfărîmat.) Aicĭ am o petricică; ce gândescĭ B. puté-re-aĭ s'o sfărîmĭ tot așa de ușor ca pe zaharul séŭ ca pe sarea? (Nu.) Pentru ce? (Pentru-că ea este maĭ tare ca zaharul și ca sarea.) Ce ar trebuí să facĭ, ca totușĭ s'o poțĭ și pe ea sfărîma? (Să daŭ maĭ tare cu ciocanul.) Eĭ bine, fă așa, cum dicĭ! (Sĕ întêmplă.) Ce aĭ observat? (Că și pétra sĕ póte sfărîma în părticele fórte micĭ.) Aicĭ am o bucată de fer; puté-re-aĭ s'o sfărîmĭ ca pe pétra, C. (Nu.) Pentru ce? (Pentru-că ferul nu sĕ póte sfărîma ca pétra.) Aicĭ am o pilă; vino M. și frécă cu ea bucata de fer! (Sĕ întêmplă.) Ce sĕ vede sclipind pe masă împrejurul bucățiĭ de fer? (Maĭ multe bucățele séŭ părticele fórte micĭ de fer.) De unde aŭ căḑut acestea aicĭ? (Din bucata de fer.) Așa-dar', ce aĭ observat și la fer? (Că și el sĕ póte împărțí în părticele fórte micĭ.) Tot asemenea sĕ póte împărțí aurul, arama, plumbul, ș. a. Décă vom cerca acésta cu tóte corpurile, vom vedé, că tóte sĕ pot împărțí în părticele din ce în ce maĭ micĭ. Acésta încă este o însușire generală a corpurilor. *Însușirea generală a corpurilor de a sĕ puté împărți în părticele din ce în ce maĭ micĭ sĕ numesce* **divisibilitate** *(împărțire*).*

Ce am ḑis R? — Cum sĕ numesce însușirea acésta a cor-

*) Veḑĭ cartea citată.

purilor S.? Care însușire a corpurilor sĕ numesce divisibilitate? — Cum maĭ putem ḑice în loc de divisibilitate? ș. a.

3. La zaharul pisat de tot mĕrunt am vĕḑut, că el s'a prefăcut în o mulțime de părticele așa de micĭ, încât nu le maĭ putem deosebí cu ochiĭ unele de altele și nicĭ nu le maĭ putem împărți. Tot așa am vĕḑut la sdrobul de sare, la piliturile de fer ș. a. *Părticelele acelea micĭ ale corpurilor, care nu le maĭ putem deosebí cu ochiĭ unele de altele și nicĭ nu le maĭ putem împărți în alte părți maĭ micĭ, sĕ numesc* ***molecule.*** Fie care corp constă din molecule.

Ce am ḑis O? Spune și tu D! și tu B! Ce numim molecule T? Din ce constă fie-care corp F? ș. a.

a) După cum am vĕḑut, cercând a împărți zaharul, sarea, pétra, ferul ș. a., moleculele, din care constaŭ aceste corpurĭ, sĕ țin astfel unele de altele, încât nu sĕ pot despărți fără a întrebuința óre care putere. *Acele corpurĭ, la care moleculele sĕ țin astfel unele de altele, încât sĕ cere o putere óre care spre a le desface séŭ despărți, sĕ numesc* ***corpurĭ solide,*** precum este d. e. pétra, sarea, ferul, aurul, plumbul, lemnul, céra, pânea, ș. a. Repețire.

b) Décă luăm în mână o pétră, o bucată de lemn séŭ de fer, le putem ținé așa, ca să nu ne caḑă jos; cercând însă a ținé în mână tot astfel apă, séŭ lapte, vin, oțet, orĭ rachiŭ nu putem, căcĭ ele ce fac S? (Curg jos.) Ca să le putem ținé în mână, va trebuí dar' să le băgăm în vre-un vas. Lemne d. e. poțĭ aduce în brațe fără a-'țĭ căḑé jos, apa însă trebue s'o aducem într'un vas, (în ce d. e. B?) La corpurile numite aci, precum sĕ vede, moleculele nu sĕ țin tare unele de altele, și décă nu le ținem în ceva, curg jos. *Acele corpurĭ, la care moleculele nu sĕ țin tare unele de altele, și décă nu le ținem în ceva, curg jos, sĕ numesc* ***corpurĭ fluide*** *(curgĕtóre).* Apa, vinul, berea, oțĕtul, céra topită, untul topit, plumbul topit, unsórea topită ș. a. sûnt corpurĭ fluide. Care corpurĭ sĕ numesc corpurĭ fluide? — Numesce maĭ multe corpurĭ fluide! Cum sĕ țin de olaltă moleculele la corpurile fluide? ș. a.

c) Punem în gura acesteĭ sticle góle o pâlniă și pe lângă ea lipim bine cu hârtiă udă séŭ cu céră móle, pe urmă turnăm apă în pâlniă, așa ca să între în sticlă. (Sĕ întêmplă). Ce veḑĭ S? (Că apa nu curge în sticlă.) Observă bine S. décă nu cumva pâlnia este astupată! — Pricina, că nu curge apa

din pâlniă, este aceea, că în sticlă încă trebue să fie un corp, care să nu lase apa a'ĭ ocupa locul, până ce nu-'l vom scóte afară de acolo. Acest corp este *aerul*. Indată-ce deslipim pâlnia de gura sticleĭ, aerul ese pe lângă pâlniă afară, și apa întră în sticlă. De aci vedem, că aerul încă este un corp nepenetrabil. Și aerul constă din molecule. Asemenea aeruluĭ sûnt aburiĭ, fumul ș. a. Aburiĭ, când es din óla, ce ferbe, sè ridică în sus și sè împrăștie prin casă; tot asemenea face și fumul, după ce ese din cuptor séŭ din sobă. Aerul încă are însușirea de a sè împrăștia în tóte părțile. Precum sè vede, moleculele aburilor, ale fumuluĭ, ale aeruluĭ ș. a. nu numaĭ că nu sè țin tare unele de altele, dar' încă nizuesc a sè depărta unele de altele. *Acele corpurĭ, la care moleculele nizuesc a sè depărta unele de altele, sè numesc* ***corpurĭ aeriforme*** *séŭ gazóse.*

Ce însușire aŭ moleculele aeruluĭ, ale fumuluĭ, ale aburilor? Cum sè numesc acele corpurĭ, la care moleculele nizuesc a sè depărta unele de altele? — Așa dară care corpurĭ sè numesc corpurĭ aeriforme séŭ gazóse? ș. a.

Până ací am vĕdut, că corpurile din lume unele sè află în stare *solidă*, altele în stare *fluidă* și altele în stare *aeriformă* séŭ *gazósă*. *Aceste treĭ stărĭ ale corpurilor sè numesc* ***stărĭ de agregațiune.***

In câte stărĭ sè pot afla corpurile din lume? — Care sûnt acelea? — Cum sè numesc aceste treĭ stărĭ ale corpurilor? ș. a. Apa în starea sa de agregațiune este un corp fluid, décă înghiață sè preface în corp solid, ér' décă o punem într'un vas la foc să férbă, sè preface în aburĭ. Untul, céra, plumbul ș. a. supuse la căldură sè topesc și devin fluide. De ací vedem, că unele corpurĭ îșĭ schimbă starea lor de agregațiune. Ce sè întêmplă cu unele corpurĭ? Numesce maĭ multe corpurĭ de felul acesta? ș. a.

4. Care însușire a corpurilor sè numesce divisibilitate? — Ce numim molecule? — Din ce constă fie-care corp? — Care corpurĭ sè numesc solide? — fluide? — gazóse? — Cum sè numesc aceste treĭ stărĭ ale corpurilor? Numesce maĭ multe corpurĭ care îșĭ schimbă starea lor de agregațiune! ș. a.

Nota: On. colegĭ vor fi observat, că unele din lecțiunile mele es maĭ lungĭ, altele maĭ scurte. Ele însă nu sûnt împărțite după óre, ci după cuprins, ca adecă fie-care lecțiune să formeze un întreg bine rotundit. Invĕțătorul își împarte o lecțiune de acestea așa, după cum crede dênsul ¡că ar puté-o preda ¡ntr'o óră séŭ în maĭ multe, adecă după cum îĭ permite timpul, după cât este de abil în propunere și după cum sûnt de desvoltațĭ spiritualminte elevĭĭ sĕĭ.

În legătură cu acésta sĕ maĭ observă, că aceste lecțiunĭ nu sûnt complete, adecă desvoltate pe deplin, ci maĭ mult nisce schițe de lecțiunĭ, pe care învĕțătorul și le desvóltă, după cum crede dênsul maĭ bine.

I. Dariu.

Despre marinimie.

De **Mark Twain.***)

Tótă viața mea, încă din fragedă copilărie, m'am ținut de obiceiul de a cetí într'o carte, unde eraŭ adunate o sumedenie de anecdote; ceteam cu mare plăcere acea colecțiune, parte ca să'mĭ petrec, parte ca să scot învĕțăturĭ din ele. Une-orĭ când eram prea aspru în judecarea ómenilor, pe carĭ îĭ cunosceam, aruncam ochiĭ în acea colecțiune, și îndată ca prin minune dispărea aspra mea apreciere. Alte-orĭ, când simțeam, că sûnt egoist, că lucrez rĕŭ séŭ fără nobleță, apucam colecțiunea mea de istorióre, și acésta îmĭ spunea îndată, ce să fac ca să'mĭ redobândesc mulțămirea și împăcarea mea sufletéscă. De multe-orĭ așĭ fĭ dorit, ca aceste anecdote interesante să fi fost ceva maĭ marĭ, și astfel mĕ hotărîĭ eu în cele din urmă să născocesc câte ceva pentru a le completa. Mĕ puseĭ pe lucru, și după multă bătaie de cap reușiĭ în ceea-ce'mĭ propusesem. In cele ce urmézĕ voĭ arăta acele anecdote și totdeodată, ca continuare, la fiecare voĭ arăta și resultatul munceĭ mele.

1. Cățĕlul recunoscĕtor.

Un medic bun la inimă (care a cetit multe cărțĭ) găsì odată un cățĕl fără stăpân, și ceea-ce era maĭ trist, cu un picior rupt; luà cățĕlul, îl duse la sine acasă, și după-ce l'a ținut o bucată de vreme, l'a tămăduit pe deplin și în cele din urmă îĭ dĕdù drumul să sĕ ducă în plata sfinților. După câte-va ḑile, când medicul deschise ușa să plece în tréba luĭ, zărì dinaintea ușiĭ, cățĕlul ce'l vindecase maĭ deunădĭ. Aștepta bietul cu multă răbdare pe doctorul, avênd ca tovarăș pe un alt cățĕluș, care cine scie prin ce întêmplare îșĭ rupsese și el un picior.

Medicul se minună, și fără să pérdă multă vreme, făcù cele de lipsă sêrmanuluĭ dobitoc, îl vindecà, și în urmă fù cuprins de o adâncă mulțămire sufletéscă, pentru că Provedința prin cele întêmplate a vrut să stabiléscă învĕțătura, că . . . . . etc.

*) Scriitor american.

Continuare.

A doua ḑi, marinimosul medic vĕḑù înaintea uşeĭ sale pe ceĭ doĭ cânĭ vindecaţi, ér' lângă eĭ zărì alţĭ doĭ cânĭ schilodiţĭ. Iĭ vindecà şi pe aceştia, şi tus-patru plecară în calea lor, ér' medicul remase mulţămit, şi sĕ mira fórte mult de acéstă întêmplare. Trecù încă o nópte şi venì érăşĭ diminéţa. Inaintea uşeĭ sale şedeaŭ ceĭ patru cânĭ însănĕtoşaţĭ, în tovarăşie cu alţĭ patru cânĭ, carĭ trebuiaŭ vindecaţi. Trecù şi acéstă ḑi, şi în diminéţa următóre aşteptaŭ pe trotoar înaintea uşeĭ mediculuĭ 16 cânĭ, între care opt schilodĭ. Eraŭ mulţĭ, şi împedecaŭ calea trecĕtorilor. Până pe la amiaḑĭ iĭ vindecà şi pe aceştĭ cânĭ, dară de astă-dată mulţămirea sufletéscă a doctoruluĭ se prefăcù în nelinişte, aşa încât începù a'şĭ gândí, că trebue să fie vr'un lucru drăcesc la mijloc. In ḑiua următóre, rĕsărind sórele, aruncà lumina sa veselă peste 32 de cânĭ, între carĭ 16 cu piciórele rupte, carĭ umpluseră trotoarul astfel, încât trecătorii trebuiaŭ să ocoléscă prin mijlocul drumuluĭ. Urletul cânilor schilodĭ, lătratul vesel al celor vindecaţi şi vorba ómenilor, carĭ se opriseră în loc, alcătuiaŭ o gălăgie nespus de mare, şi aşa se închisese calea, că pe aceea stradă nu maĭ era cu putinţă să umble cine-va. Bunul medic îşĭ luà pe lângă sine doĭ asistenţĭ cu plată, şi până cătră séră vindecà tótă dróia de cânĭ, dar totuşĭ a fost atât de cu minte încât s'a lăsat de legea sa, pentru ca la orĭ-ce întêmplare să nu fie împedecat de a'şĭ puté spune convingerea sa în tótă libertatea.

Tóte lucrurile însă îşĭ aŭ mărginile lor. Astfel, când zărì medicul de noŭ dinaintea uşeĭ sale un hăituc mare de cânĭ, carĭ urlaŭ şi lătraŭ, sătul şi amărît în sine, ḑise: „Sûnt convins, că cetirea cărţilor m'a zăpăcit; cărţile conţin numaĭ partiile cele maĭ frumóse ale întêmplărilor, şi tocmaĭ când ar fĭ să te înveţe ceva, se curmă firul istorisireĭ. Aduceţi'mĭ puşca, căcĭ m'am săturat de tot!“

El esì cu arma în mână, dar din întêmplare călcà pe códa cătĕluluĭ, pe care l'a tămăduit maĭ întâiŭ, şi cum îl călcà, acesta se întórse furios şi'l muşcà de picior. Cum va fĭ fost de rênd, acéstă întêmplare a iritat atât de mult pe medicul, încât înnebunì. După patru sĕptămânĭ, pe când marinimosul medic era în agonie, chiemà la sine pe jalniciĭ sĕĭ prietinĭ, şi le ḑise:

„Feriţi-vĕ de cărţĭ. Ele spun lucrurile numaĭ pe jumĕtate, şi décă de-aicĭ înainte vr'un nenorocit vĕ va cere ajutor, şi voĭ nu veţĭ scí, ce să faceţĭ, şi nu veţĭ scí ce urmărĭ are să aibă bunăvoinţa vóstră, atuncĭ nu maĭ pregetaţĭ, luaţi-vĕ arma, şi puşcaţi'l!“

Vorbind acestea, îşĭ întórse faţa cătră părete şi murì.

2. Literatul bun de inimă.

Un tênĕr sărac, care începuse să scrie și el câte ceva, umbla zadarnic ḍi și nópte să'și vêndă manuscriptele sale Mai pe urmă, când fómea îl înteți, își luă inima în dinți, se duse la un autor cu renume, îi spuse acestuia starea sa miserabilă, îi cerù sfat, și'l rugà de ajutor. Marinimosul autor își lăsà trebile sale de-oparte, și începù a se uita peste manuscrisul despreţuit al tênĕruluĭ începĕtor. După-ce îl cercetà cu de-amĕruntul, strânse cu căldură mâna tênĕruluĭ și ḍise: „Ideile nu le aflu tocmaĭ rele; vino și Luni pe la mine!“ — Lunea viitóre scóse renumitul autor un ḍiar și îl desfăcù încetinel, căcĭ încă era umed, cum eșise din presă.

Tênĕrul autor rĕmase uimit, când vĕḍù în acel ḍiar chiar articolul, pe care'l scrisese el. „Cum, și prin ce voĭ puté să'mĭ arăt recunoscința mea pentru acéstă faptă nobilă!“ ḍise tênĕrul cu lacrimile în ochĭ, și se aruncà la piciórele renumituluĭ autor. Acest autor a fost vestitul Snodgras, ér' tênĕrul pocâltit de fóme a fost Snagsby, care maĭ târḍiŭ a devenit asemenea fórte renumit. Acéstă întêmplare nostimă să ne fie de învĕțătură și totdeuna să stăm într'ajutor tinerilor începĕtorĭ!

Continuare.

Peste o sĕptămână venì Snagsby la renumitul autor cu cincĭ manuscrise refusate. Snodgras a fost de tot surprins, de óre-ce după cum scia din cărți, pe un tênĕr silitor este de ajuns décă îl ajuți și'l împintenescĭ o singură dată. Cu tóte acestea cercetà manuscrisele, lăsà afară o mulțime de floricele, adause dela sine nisce atribute maĭ potrivite, și astfel îĭ reușì să publice două din ele.

N'a trecut maĭ mult de o sĕptĕmână, și recunoscĕtorul Snagsby venì érăși cu o dróie de manuscrise. Renumitul autor la început, când maĭ întâiŭ s'a arĕtat binevoitor tênĕruluĭ scriitor, a simțit o mare mulțămire sufletéscă, ba ce'ĭ maĭ mult, în închipuirea luĭ se aseměna cu ceĭ maĭ marĭ binefăcĕtorĭ din lume, despre carĭ cetise prin cărți. Acum însă, când se vedea în continuŭ chinuit de visitele amiculuĭ sĕŭ, venì la ideea, că el are să aducă la ivélă un noŭ fel de binefacere în categoria faptelor nobile. Insuflețirea, ce o simțise la început pentru acest tênĕr, dispărù. Acum nu'ĭ maĭ era cu putința să se curețe de zelosul tênĕr, care frumușel de tot cu o rară viclenie și cu o deplină încredere se ținea de el.

In cele din urmă lucrul ajunsese acolo, că tênĕrul scriitor călărea voinicesce pe gâtul renumituluĭ autor. Tóte încercările delicate ce le-a făcut acesta, ca să se curețe de acéstă molestare

n'a avut nicĭ o reușită. Intr'o ḍi ca 'ntr'alta trebuia să'ĭ dea sfaturĭ și să'l îmbărbăteze; a început odată, a trebuit să continue, a trebuit mereŭ să mijlocéscă primirea articolilor în ḍiare, a trebuit în continuŭ să'ĭ petecéscă scriptele pentru a le face vrednice de cetit. Când odată tênĕrul scriitor se vĕḍù în șea, își asigurà esistența printr'un singur lucru, și anume prin aceea, că compuse o carte, în care descrise viața privată a renumituluĭ autor; a descris-o însă cu mult sarcasm și cu picanterĭĭ adimenitóre. Acéstă carte s'a vêndut în nenumĕrate esemplare, dar a produs renumituluĭ autor Snodgras atâta supĕrare, încât se bolnăvì de mórte. Pe când își da sufletul, a esprimat următórele cuvinte: „Ah, cărțile m'aŭ îmbătat; ele nu spun lucrurile până în capĕt. Amicilor, feriți-vĕ de zeloșiĭ autorĭ tinerĭ, și décă Dumneḍeŭ îĭ lasă să flămânḍéscă, omul să nu încerce a-ĭ scăpa de nĕcaz cu paguba și spre peirea luĭ!“

3. Bărbatul recunoscĕtor.

Se primblaŭ odată pe o stradă într'un oraș mare o cocónă cu fiul sĕŭ într'o trăsură; deodată caiĭ se spĕriară, își făcură vênt, vizitiul căḍù din capră, ér' sêrmana cocónă și fiul eĭ rĕmaseră încremeniți de spaimă. Un tênĕr, care mâna caiĭ la un car de transport, se puse înaintea cailor spĕriați, și puindu'și viața în pericol, îĭ apucà de frâne și oprì trăsura în loc. Cocóna, veselă că a scăpat din ghiara morțiĭ, își însemnà adresa aceluĭ tênĕr, și ajungênd acasă, istorisì bărbatuluĭ sĕŭ întêmplarea. Acesta, care încă cetise multe cărți, mulțămì luĭ D-ḍeŭ pentru paza sa, și îndată apoĭ trimise pe un servitor să chieme la sine pe tênĕrul, care scăpase viața nevesteĭ sale și fiuluĭ sĕŭ. Tênĕrul venì, ér' D-l Mc-Spadden, scoțênd din buzunar o hârtie, ḍise: Wilhelm Ferguson, ține acestĭ 500 de dolarĭ*) drept rĕsplată pentru binele, ce mi l'aĭ făcut, și décă vr'odată veĭ avé lipsă de un sprijin, te cugetă la Thompson Mc-Spadden, care totḍeuna va avé inima deschisă cătră tine.“ — D'aicĭ învĕțăm, că o faptă bună maĭ totḍeuna îĭ aduce aceluia, care o face, un folos óre-care.

Continuare.

Wilhelm Ferguson vorbì, așa după vre-o sĕptămână, cu d-l Mc-Spadden, și'l rugà să'ĭ caute o ocupațiune maĭ de Dómne-ajută, de óre-ce s'ar simți în stare a se ocupa de lucrurĭ maĭ marĭ, decât a fi un simplu vizitiŭ. D-l Mc-Spadden îl făcù comptabil în comptoirul sĕŭ, și-ĭ dĕḍù o léfă destul de mare.

*) Monedă americană, à 2 fl. 14 cr.

După ce Wilhelm începù noua sa ocupațiune, se întêmplà, că s'a bolnăvit mamă-sa, și astfel vorbì cu noul sĕŭ stăpân, ca să primèscă și pe mamă-sa lângă el. Trecù o bucată de vreme, și mameĭ luĭ Ferguson i se făcù dor de copilașiĭ sĕĭ; dorul i se împlinì, și'șĭ aduse în casa luĭ Mc-Spadden pe Marióra, pe Julia și pe frățiorul maĭ mic al acestora, pe Iacob. Iacob avea un bricég, și astfel odată jucându-se prin odăile luĭ Mc-Spadden, în vre-o treĭ sferturĭ de oră tăià și stricà mobilele, care costau peste ḑece miĭ de dollarĭ. Dar, nenorocire, după câte-va ḑile dela stricarea mobilelor, căḑù pe trepte cu capul în jos și'șĭ frânse gâtul. Cu acest prilej veniră vr'o 17 înșĭ din rudeniile luĭ Ferguson pentru a însoți pe Iacob la grópă. Rudeniile luĭ Ferguson, deprinḑêndu-se prin acéstă împrejurare cu casa și cu bucătăria d-luĭ Mc-Spadden, nu se maĭ depărtară dela el, prin ceea-ce îl supĕraŭ în continuŭ. Uniĭ se rugaŭ să le caute posturĭ, ér' după-ce se săturaŭ de o ocupațiune, pretindeaŭ să le caute posturĭ nouĕ. Bĕtrâna, mama luĭ Ferguson, bea binișor și înjura din câte.

Tóte acestea le suferia familia Mc-Spadden în socotéla fapteĭ săvêrșite, prin care fusese scăpată cocóna și fiul sĕŭ. Ferguson primea o frumósă sumă de parale, și pretindea, ca să i se dea ocupațiune tot maĭ bănósă, ceea ce i se împlinea totdéuna.

Maĭ pe urmă familia Mc-Spadden se învoì, ca pe Ferguson să'l trimită la școlă. Așa făcù acéstă nobilă familie, dar când sosiră feriile și Ferguson pretinse, ca din considerațiunĭ sanitare să'l trimită în Europa, atuncĭ Mc-Spadden se revoltà în gradul cel maĭ mare, și puse scurt capĕt acestor vecĭnice molestărĭ. Mama luĭ Ferguson rĕmase uimită de tot, și de uimită, ce era, îĭ căḑù sticla de rachiŭ din mână, ér' buzele eĭ murdare îĭ împedecaŭ vorba. După-ce 'șĭ venì în fire, își vĕrsà focul, ḑicênd: „Acésta este recunoscința D-vóstră? . . . . . Unde ar fĭ astăḑĭ nevasta și copilul D-tale?“

Ferguson érăși din partea sa își arătà nemulțamirea, și ḑise: „Acésta e recunoscința D-tale? . . . N'am scăpat eŭ viața cocóneĭ și fiuluĭ D-tale?“

Din bucătărie sărirà de-odată șépte din rudeniile luĭ Ferguson și strigară: „Așa-dară asta'ĭ recunoscința D-tale!“

Surorile luĭ Ferguson de asemenea strigaŭ: „Asta'ĭ mulțămita dumnea-luĭ —“, dar furà întrerupte de mama lor, care cu lacrimile în ochĭ grăì: „Micul și bunul meŭ Iacob a murit în serviciul unuĭ astfel de crocodil!“

Tóte aŭ o margine. Mc-Spadden, amărît de necazul sĕŭ,

strigà plin de mânie: „Afară din casa mea, cu tot némul vostru de cerșitorĭ! Eŭ am fost amăgit de multul cetit, dar de-aci 'nainte așa ceva n'are să sĕ maĭ întêmple!“ — Ér' maĭ pe urmă, întorcêndu-se spre Ferguson, ḑise: „Adevĕrat, că aĭ scăpat viața nevesti-mi; dar décă s'ar maĭ încerca vr'unul să-ĭ scape viața, acela trebue trimis pe lumea cecalaltă, înainte de a-ĭ puté da mână de ajutor!“

*

De óre-ce nu sûnt preot, pun *morala* mea la sfêrșitul pedicelĭ mele, în loc să o fí pus la început. Textul meŭ este luat din memoriile d-luĭ Noe Brooks despre presidentul Lincoln, scrise în „Scribners-Monthly.“

„I. H. Hakett era un bun actor, și presidentul Lincoln rĕmase încântat de arta luĭ. Ca de obiceiŭ, presidentul, un om de tot recunoscĕtor, îșĭ esprimà mulțămirea sa față de actor într'un bilet, pe care i'l trimise. Actorul Hakett îĭ rĕspunse, și îĭ trimise ca recunoscință o carte, mi sĕ pare, compusă de el.

După aceea scrise pe rênd maĭ multe bilete presidentuluĭ. Imĭ și uitasem cu totul de lucrurile acestea, când într'una din ḑile merseĭ cu o afacere la palatul presidentuluĭ. La întrare băgaĭ de sémă, că actorul Hakett aștéptă în antișambră, ca și cum ar fí să fie primit în audiență. Când întraĭ, presidentul mĕ întrebà, décă am zărit pe cine-va afară, și spuindu'ĭ, că am vĕḑut pe actorul Hakett, continuà plin de amărăciune: „Nu'l pot lăsa să sĕ înfățișeze cu nicĭ un preț! . . . Credeam, că a plecat.“ Ér' maĭ la urmă adause: „De aci sĕ vede fórte bine, cât este de rĕŭ, cà fiind cineva într'o funcție, cum sûnt eŭ, să aibă mulțĭ cunoscuțĭ și prietinĭ. Iți aducĭ aminte, cât de mult țineam la Hakett, și cât de des îĭ scriam. El mĭ-a trimis o carte, și cu acésta credeam, că lucrul s'a gătat. El este mare meșter în branșa sa, și este căpĕtuit pe deplin. Dar lucrul naibeĭ! cum am schimbat cu el câte-va scrisorĭ, cum ar fí făcut orĭ și care alt om, Hakett și are o dorință. Și ce credĭ, ce doresce el?“ mĕ întrebà; ér' eŭ, neputêndu-ĭ rĕspunde, Lincoln continuà maĭ departe: „Eĭ, apoĭ acest actor ar dorí să fie consul în London . . . O cerule!“ —

La încheere amintesc, că casul cu Ferguson într'adevĕr s'a întêmplat, și anume la unul din cunoscuțiĭ meĭ, — dar eŭ am schimbat amĕnuntele, ca el să nu sĕ pótă cunósce în acéstă istorisire.

Toțĭ cetitorĭ acestuĭ articol aŭ jucat vr'odată în unele împrejurărĭ ale viețiĭ lor o rolă de eroŭ în marinimie. Așĭ vrea să

sciŭ, câți dintre eĭ ar avé plăcere să vorbéscă despre acele episode, și care îșĭ va maĭ amintí cu plăcere urmările marinimieĭ arătate!

I. C. Pantu.

La Crăciun.

I.

Copilul.

Bucurie, bucurie
La apus și rĕsărit,
Căcĭ a lumiĭ mântuire
Élă, étă a sosit!

Din părinți fără avere,
Intr'un sat necunoscut,
Un copil sêrman și gingaș
Adĭ în iesle s'a născut.

Dar acest copil odată
Lumea 'ntrégă va uimí,
Căci minciuna și pĕcatul
Fără milă va sdrobí.

Omenimea prăsnuesce,
Cântă îngeriĭ în chor,
Ér' măicuța tinerică
Blând admir' al eĭ odor.

II.

Colindătoriĭ.

Ce mișcare, ce cântare
Sĕ aude pe 'nsĕrat? . . .
Sânt colindătoriĭ harnicĭ,
Ce pe uliți aŭ plecat.

Băiețași la față rumenĭ,
Cu căciula pe urechĭ,
Ce nu vor ca să sĕ pérdă
Datinile sfinte, vechĭ.

Eĭ pășesc cu străduință
Prin omĕtul sclipicios,
Și sub streșinĭ primitóre
Cântă-'șĭ cântecul voios.

D'un copil trimis din ceruri
Peste tot eĭ povestesc,
Și d'a spune-a luĭ ivire
Nicĭ de cum nu obosesc.

Frigul tot maĭ tare cresce,
Néua scârțăe sub pașĭ.
Ce le pasă? . . . E Crăciunul;
Eĭ colindă drăgălașĭ.

III.

Stéua.

Din hârtie e făcută
Și d'un băț e aninată,
Dar întrébă-l . . El n'ar da-o
Nicĭ pe lumea asta tótă.

Cântând versurĭ mult voiése,
El mereu o învêrtesce,
Și-a luĭ față rotunjóră
Tot maĭ falnic strălucesce.

Stelelor din înălțime,
Ce clipiți cu-așa mănie? . . .
Ințeleg. . . Nĕcaz vĕ face
Stéua mândră de hârtie.

IV.

Irod împĕrat.

Pe un jeț în fruntea caseĭ
De ostașĭ încunjurat,
Cufundat în negre gânduri
Șede Irod împĕrat.

Și ostașiĭ luĭ cu grózà
Nemișcațĭ la el privesc,
Ale luĭ poruncĭ tirane
Să 'mplinéscă sĕ gătesc.

„Mergețĭ,“ ḑice el, „și țéra
„Tótă o cutrierați,
„Și pe craiul cel în fașă
„Vĕ siliți ca să'l aflați.

„Ér' pe pruncul prepuelnic
„De cum-va nu'l veți găsí,
„Pe-aĭ Iudeiĭ nou-născuțiĭ
„Fără milă veți jertfí!“ . .

Și ostașiĭ plinĭ de ură
Prin Iudea acum pornesc,
Și copiĭ mulțime mare
Cu braț crâncen pustiesc.

Crunt omor! . . . Grozavă jale
Peste țéră s'a lăsat! —
Ca să vadă aste lucrurĭ
Mulțĭ copiĭ s'aŭ adunat.

Cu ochĭ marĭ, cu spaimă 'n față
Crunta scenă eĭ privesc
Și de-a luĭ Irod putere
Până'n suflet sĕ'ngrozesc.

Eĭ admir'a luĭ coróną
Și frumosul luĭ vestmênt.
Maĭ puternic cine-ĭ óre
Pe acest întins pămênt? . . .

Iată, craiul se ridică;
Eĭ cu toțiĭ loc îĭ fac.
Dar ce-ĭ asta? . . . Craiul cere
Gazdelor puțin colac!

V.

Măicuța.

Pe vatră stă măicuța în gânduri cufundată,
Și fața eĭ pălită de lacrimĭ e udată.

La fiica-ĭ adormită sêrmana sĕ gândesce;
Un an este acuma, de când o tot jelesce

Drăguță era mica cu pĕru-ĭ aurit,
De glasul eĭ orĭ-cine era înveselit.

E séră. . . . Copilașiĭ pe uliță aŭ plecat,
Rĕsună 'mprejurimea de vesel colindat.

Și iată o păreche la pragu ĭ sĕ opresce,
Ș-un cântec plin de farmec prin umbre sĕ lățesce.

Și biata măiculiță de-odată viu tresare,
Căcĭ glasul fiiceĭ sale c'a audit i pare.

La ușe ea alérgă, și pe colindătorĭ
La peptul sĕŭ îĭ strînge cu drag de multe orĭ.

Andreiu Bârseanu.

Bibliografie.

1. **Metodica școleĭ poporale** de *Dr. Petru Pipoș*, profesor. *I. Partea generală.* Arad, tip. diecesană, 1887. Prețul 60 cr. v. a. (pentru România 2 leĭ). — Cu acéstă scriere d-l P. Pipoș a îmbogățit în adevĕr mica nóstră literatură pedagogică. Orientându-se după autoriĭ ceĭ maĭ distinșĭ în materia, ce avea să o tracteze (după un Diesterweg, Stoy, Kehr, Dittes etc.), dênsul isbutì a înfățișa în cele 23 capitole, în care sĕ împarte lucrarea sa, principiile, pe care sciința modernă cere, ca învĕțătorul să le aibă totdéuna în vedere în purcederea sa. Aceste capitole sûnt următórele: O privire în (?) istoria școleĭ; Problema școleĭ poporale; Raportul școleĭ cătră familie, biserică și stat; Sfera de activitate a școleĭ poporale; Invĕțămêntul; Obiectele de învĕțămênt; Metodul învĕțămêntuluĭ; Procesul; Forma de învĕțămênt; Tonul învĕțămêntuluĭ; Principiul didactic cardinal; Invĕțămêntul trebue să fie natural; Invĕțămêntul trebue să sĕ acomodeze după individualitatea elevilor; Invĕțămêntul are să fie intuitiv; Invĕțămêntul are să fie clar; Invĕțătorul trebue să stêrnéscă în elev interes multilateral; Invĕțămêntul trebue să fie adevĕrat; Invĕțămêntul trebue să fie practic; Invĕțămêntul trebue să producă o cultură trainică; Reprivire; Disciplina; Calitățile învĕțătoruluĭ; Noțiunea metodiceĭ. — Recomandând cu tótă căldura scrierea, despre care e vorba, fraților învĕțătorĭ și tuturor celor ce se intereséză de școla poporală, luăm cu plăcere act de împărtășirea d-luĭ autor făcută pe pagina din urmă a cărțiĭ sale, că este gata a da la lumină și partea a doua, adecă Metodica specială a deosebitelor obiecte de învĕțămênt, ce aŭ a se propune în școlele poporale.

2. **Logofĕtul Mateiŭ**, novelă de *Ión C. Pantu*. Brașov, tipogr. Alexi 1887. — In novela sa d-l I. Pantu ne înfățișéză un interesant tabloŭ al vieții dela moșiile cele marĭ din România, și în deosebĭ din estinsa câmpie a Bărăganuluĭ. Fără a fĭ prea complicată (ceea-ce în mare parte stă în legătură cu natura împrejurărilor descrise), povestirea dênsuluĭ oferă destul interes, așa încât sĕ cetesce cu plăcere dela început până la sfêrșit. Luând în considerare și stilul cel natural, presĕrat icĭ-colea cu picanterĭ destul de nostime, scrierea d-luĭ Pantu sĕ póte pune între scrierile cele maĭ bune beletristice, ce aŭ apărut în anĭ din urmă la noĭ ceĭ din Ardél și Țéra-Unguréscă. — Recomandăm novela „Logofĕtul Mateiŭ“ tuturor acelora, cărora le place sĕ cetéscă o scriere basată pe realitate, cu cuprins românesc și într'o limbă în adevĕr românéscă. — Prețul este numaĭ 40 cr.

Diverse.

Învĕtămêntul primar în Ungaria. În raportul presentat de ministrul nostru de culte și instrucțiune caseĭ deputaților se cuprind următórele date: În anul școlar 1885—86 aŭ fost obligați să cerceteze școlele în întrégă Ungaria 2,324.735 copiĭ. Din aceștia aŭ frequentat prelegerile 1,870.083 copiĭ; așa-dară din 1000 copiĭ obligați a umbla la școlă aŭ cercetat în adevĕr școla 804. Fără instrucție aŭ rĕmas 454.652 băieți și băiete; așa-dară câte 196 dintr'o miă. După *confesiune* maĭ bine aŭ cercetat școla romano-catoliciĭ (872 dintr'o miă), urméză apoĭ evangeliciĭ (871 dintr'o miă), calviniĭ, israeliții, unitariĭ și în urmă de tot greco-orientaliĭ și greco catoliciĭ. La aceștia din urmă din 1000 copiĭ obligați a cerceta școla aŭ cercetat-o numaĭ 596. După *naționalitate* proporțiunea este următórea: Sasiĭ 908 din o miă; Slovaciĭ 844 din o miă; Maghiariĭ 836 din o miă; Românĭ 698 din o miă. — Va să dică, la noĭ poporul trebue încă îndemnat cu tótă seriositatea să nu'și lase tinerele odrasle lipsite de binefacerile învĕțăturiĭ; înțelegem, ale învĕțăturiĭ aședate pe base naturale, adecă ale *celeĭ naționale.*

† Petre Ispirescu. Sâmbătă în 3 Decembre n. a rĕposat în Bucureșcĭ unul din ceĭ maĭ însemnați scriitoriĭ noștri, Petre Ispirescu, neobositul culegĕtor-tipograf, care cu o rară diligență și cu admirabilă pricepere a dat la ivélă o bogată comóră din creațiunile museĭ nóstre poporale. „Basmele Românilor". reproduse cu atâta măestrie în colecțiunea rĕposatuluĭ Ispirescu, vor rĕmâné pentru totdéuna un adevĕrat monument al literatureĭ nóstre naționale. Dintre scrierile luĭ Ispirescu unele aŭ și însemnătate pedagogică, și acestea sûnt, afară de povești, scrierea „Jucăriĭ și jocuriĭ de copiĭ" (apărută în Biblioteca poporală a „Tribuneĭ"), Pildele, Gâcitorile și Snóvele. La mórtea sa regretatul culegĕtor-tipograf lăsà în manuscript o bogată colecțiune de „dicĕtoriĭ séŭ proverbe românescĭ", rênduite după alfabet.

Miopia în școle. Doctorul *Königstein* din Viena ținù în sĕptĕmânile trocute în clubul scientific o conferință, în care, basat pe numĕróse date statistice, constată, că miopia (vederea scurtă) cresce în decursul instrucțiuneĭ și numĕrul miopilor sĕ face din ce în ce tot maĭ mare. Pe când în școlele poporale nu sĕ găsesc maĭ mult de 1—3% miopĭ, pe atunceĭ numĕrul lor în școlele mediĭ sĕ urcă până la 50%. Intr'un gimnasiŭ din Viena s'aŭ găsit în clasa primă 28% miopĭ, pe când în clasa a opta s'aŭ gasit 58%. In gimnasiele din Frankfurt, Erlangen și Graz s'aŭ găsit în clasele

inferióre 4, 20 și 9% miopĭ, pe când în clasa din urmă s'au găsit 64, 88 și 62%. — Impotriva acestuĭ însemnat defect, ḑise conferențiarul, școla trebue să lupte mână în mână cu casa părintéscă. Pentru păstrarea vederiĭ se recer: Cărțĭ bine tipărite, lumină abundantă și uniformă, bănci hygienic construite, mărginirea materialuluĭ de instrucțiune, economiă în încordarea organelor vederiĭ și petrecerea copíilor în odăĭ luminóse.

O fóiă musicală. Dela 1 Ianuariu v. 1888 va apăré în Blașiu sub numele „Musa română“ o fóiă musicală sub redacțiunea d-lui profesor de cânt și musică *Iacob Murĕșianu*. Noua fóiă va cuprinde mai cu sémă cântece poporale aranjate pentru pian, violină și flaută, maĭ departe piese de salon, cântece bisericescĭ aranjate pentru chor, precum și o parte literară (biografiĭ ale componiștilor maĭ însemnațĭ, cronicĭ, poesiĭ poporale etc.) Abonamentul va fi pe un an 12 fl.; pe ½ an 6 fl. (pentru România 30 francĭ și 15 francĭ.) Numele redactoruluĭ, cunoscut prin mai multe compositiunĭ ale sale bine primite din partea publicului român, este o garanțiă, că noua întreprindere va fi destul de solidă.

Un regulament școlar vrednic de imitat. D-l *Serafim Ionescu* din România, visitând maĭ multe institute de învĕțămênt din Elveția, observă, după cum împărtășesce într'un articul al sĕu publicat în revista „Țara nouă“, în școla poporală din localitatea *Chenaux* un regulament tipărit și pus pe părete spre vederea copíilor, care regulament avea să servéscă ca îndreptar pentru școlarĭ și care póte că n'ar strica să fie întrodus și în școlele nóstre. Acest regulament se compune din următórele patru-ḑecĭ și două de puncte:

„1. Copilul meu, vino regulat la școlă, nu'țĭ perde timpul pe drum, ci sosesce în totdeauna la ora ficsă. — 2. Nu venĭ aci nicĭ odată cu fața séu mânile murdare, orĭ cu pĕrul în disordine, căcĭ școla meritä respectul tĕu. — 3. Salută la întrare pe profesorul și pe conșcolariĭ tĕĭ. — 4. Mergĭ numaĭ decât la locul tĕu, și prepară'țĭ tot ceea ce'țĭ trebue pentru lucrare. — 5. Copilul meu, nu uita că D-ḑeu vede tot ceea-ce facĭ, aude tot ceea-ce spuĭ, cunósce tot ceea-ce cugețĭ, și că într'o ḑi 'țĭ va cere socotélă de tóte aceste lucruri. — 6. Fiĭ liniștit și cu băgare de sémă la rugăciune. — 7. Cântă laudele sale din adâncul inimeĭ tale, ér nu din vêrful buzelor. — 8. Ascultă cu respect cuvêntarea sa; ea ne face să cunóscem mântuirea, care este în Christos. — 9. Și când te rogĭ, și când cânțĭ, si când citescĭ cuvintele sfinte, urmézä bine sensul cuvintelor, pe care le pronunțĭ. — 10 Feresce-te de a jura, căcĭ

Dumnedeu te va audi și va înceta de a te iubi. — 11. Copilul meu, iubesce'l pe acel, care te învață și care'și consacră viața spre a te instruí. — 12. Supune-te cu promptitudine și fără a murmura la tot ceea ce'ți comandă profesorul tĕu, căcĭ dênsul scie maĭ bine decât tine aceea, ce trebue să facĭ. — 13. Ascultă cu băgare de sémă, când îți vorbesce el, și rĕspunde cu respect la întrebările sale. — 14. Nu te arĕta nicĭ de cum supĕrat, când te îndreptézĕ, și nu te irita, când te pedepsesce, căcĭ dênsul face acésta pentru binele tĕu. — 15. Nu căuta nicĭ odată să'l înșelĭ, nicĭ în lucrarea, pe care o facĭ, nicĭ în lecțiunile, pe care le recitezĭ. A copia regula séu tema altuia și a i-o presenta ca a ta, este a mințí, și Dumnedeu îĭ urĕsce pe mincinoșĭ. De altfel munca altuia nu ne va învĕța, și decĭ nu ne va fí de nicĭ un folos. — 16. La orĭ-ce ocasiune fă'ĭ orĭ-ce serviciŭ, pe care i'l poți face. — 17. Rógă pe Cel Etern, ca să'l binecuvinteze și să'l susție în gréua sa carieră. — 18. Copilul meŭ, iubesce'ĭ pe conșcolariĭ tĕĭ, ca pe confrații tĕĭ, pentru că voĭ sunteți copiiĭ aceluiași Dumnedeu și aveți aceeași Patrie. — 19. Fiĭ îndatoritor cătră toți, și, décă poți, ajută'ĭ în lucrările lor. — 20. Fiĭ protectorul celor ce sûnt maĭ micĭ decât tine, încurajază'ĭ și împedecă de a li se face vre un rĕŭ. — 21. Stăruesce a fí în tóte de model. — 22. Nu face nicĭ odată rĕŭ pentru rĕu, ci lasă luĭ D-deŭ grija de a'l pedepsí pe acel, care'ți face rĕŭ. — 23. Nu purta nicĭ o rĕsbunare în sufletul tĕŭ, ci iartă greșelile, cum doresc ca și D-deŭ să ți le ierte. — 24. Nu sta nicĭ odată alăturĭ cu acel, care voesce să'ți facă rĕŭ, ci din contră cată a te ferí de el; astfel îl veĭ face să regrete. — 25. Nu fiĭ nicĭ de cum invidios, décă te întrec alțiĭ, ci maĭ bine silesce-te să'ĭ ajungĭ. — 26. Consideră ca drept, décă înaintea ta se numesce un altul maĭ înțelept și maĭ învĕțat decât tine. — 27. Nu'ĭ denunța nicĭ odată pe camarazĭĭ tĕĭ din ură, cu scopul de a'ĭ pârî; dar décă profesorul tĕŭ te întrébă, spune adevĕrul. — 28. Nu rîde de nimenĭ, nicĭ de copiiĭ ignoranți, nicĭ de aceĭ carĭ învață greŭ, nicĭ de ceĭ săracĭ, nicĭ de ceĭ betegĭ, nicĭ de ceĭ carĭ aŭ făcut vre un rĕŭ; plânge'ĭ maĭ bine și rógă-te luĭ D-deŭ pentru dênșiĭ. — 29. Feresce-te de a insulta séŭ a bate pe camarazĭĭ tĕĭ; numaĭ animalele fără judecată se bat între dênsele. — 30. Amintesce'ți, că D-deŭ a dis: „Să nu furĭ!“ Tu nu veĭ lua decĭ nicĭ condeiul, nicĭ creionul, nicĭ cartea, nicĭ cuțitul, nicĭ hârtia, nimic din cele ce sûnt ale camarazilor tĕĭ. — 31. Copilul meŭ, nu uita, că cine va vine la școlă, ca să lucreze. D-deŭ nu iubesce pe ceĭ leneșĭ, și cuvintele sale ne spun, că acel care nu vrea să lucreze, nu trebue

nicĭ să mănânce. Lucră dar și învață; astfel veĭ servĭ maĭ bine pe D-ḍeŭ, patria și familia ta. — 32. Nu'ți perde timpul cu lucrurĭ nefolositóre. căcĭ nu aĭ destul pentru dobândirea celor necesare. — 33. Orĭ-ce aĭ face la școlă: scriere, teme, regulĭ, deprinderĭ, fă-le cu tóte îngrijirea; fă-le cât poți maĭ bine. Aceea ce merită a fĭ făcut, merită să fie bine făcut. — 34. Nu suferĭ neorênduială împrejurul tĕŭ; aibĭ un loc pentru fie-ce lucru, și fie-ce lucru să fie la locul sĕŭ; ast-fel veĭ găsĭ maĭ curênd cele ce'ți sûnt de trebuință. Ordinea ne câștigă timp. — 35. Nu'ți părăsĭ nicĭ odată locul fără trebuință, și când ți se permite a eșĭ, revinĕ cât se póte de curênd. — 36. Nu sta de vorbă cu vecinii tĕi; nu striga, când cerĭ câte ceva, nu face sgomot în școlă. Tóte acestea turbură liniștea și împedecă de a învĕța cine-va. — 37. Nu eșĭ nicĭ odată din școlă fără a'ĭ mulțumĭ luĭ D-ḍeŭ pentru învĕțătura, pe care aĭ primit o; miĭ de copiĭ sûnt în lume, carĭ nu aŭ aceeași fericire ca tine. — 38. Ține'ți cărțile și caietele curate; nu murdărĭ nicĭ părețiĭ saleĭ, nicĭ ușile, nicĭ băncile; scrie numaĭ pe caietul séŭ placa ta, și nicĭ de cum în altă parte. Nu strica nimic în acéstă casă, care nu este a ta. — 39. Nu țipa, nu face sgomot, nu arunca cu petre pe stradă; nu întărîta séŭ muncĭ animalele. — 40. Fiĭ onest cu tótă lumea și maĭ cu sémă cu ómeniĭ în vêrstă. — 41. Fă tot ceea-ce aĭ de făcut pentru lecția, care urmézĕ; nu'ți permite a te juca, decât după ce'ți veĭ fĭ făcut lecția. *Datoria înainte de tóte.* — 42. Scumpul meŭ copil, caută să capeți instrucțiune; ea'ți va folosĭ în tótă viața. Dar cu deosebire câștigă'ți înțelepciunea; dênsa este maĭ prețiósă decât aurul și nestimatele, și orĭ-ce alte bunurĭ, pe care omul le-ar dorĭ, nu prețuesc cât ea.“ — De acest regulament învĕțătorul se servă în orĭ-ce împrejurare, când elevul a comis vre-o greșélă. Așa aflându-se, că un copil a vorbit ceva necuviincios, e dus în fața regulamentuluĭ și obligat să cetéscă cu voce tare art. 5: „Copilul meŭ, nu uita că D-ḍeŭ vede tot ceea ce facĭ, aude tot ceea ce spuĭ, cunósce tot ceea ce cugeți, și într'o ḍi îți va cere socotélă de tóte aceste lucrurĭ“. Apoĭ urmézĕ morala, și la nevoie pedépsa.

Din viața școlară. Satul B. este cam rĕspândit. Băieții, carĭ vin la școlă, trebue să'și ia merinde cu eĭ, de óre-ce la amédĭ nu se pot întórce acasă. Peste iarnă mulțĭ dintre eĭ își iau ca merinde cartofĭ, pe carĭ îĭ pun în soba claseĭ, de se coc. Și când cartofiĭ sûnt gata, nu disprețuesc nicĭ d-l învĕțător a gusta din eĭ, căcĭ de! om e și el, ș'apoĭ, ca maĭ toți dascăliĭ noștri, n'are cine scie ce plată. — Iată, că într'o ḍi de érnă vine părintele

protopop, ca să visiteze școla. Reverenția sa începe a esamina pe școlarĭ, și între altele întrébă pe un băiat din banca cea dintâiŭ: „Spune'mĭ, fĕtul meu, în câte încheieturĭ se împarte simbolul credinței?“ — Școlarul nu scie, ce să rĕspundă. Reverenția sa întrébă pe al doilea școlar, pe al treilea, pe al patrulea ... Nicĭ un rĕspuns. Plin de mirare protopopul se adresézĕ cătră întrégă clasa: „Nu scie nicĭ unul dintre voĭ să rĕspundă la întrebarea mea?“... O pausă penibilă. Intr'aceea iată că sĕ ridică cam cu sfială un băiat din banca din urma, de lângă sobă. Reverenția sa e sigur, că în sfĕrșit va căpĕta rĕspunsul dorit. „Eĭ bine, spune'mĭ tu, fĕtul meu, câte încheieturĭ are simbolul credinței?“ — „*S'au copt cartofiĭ!*“, rĕspunse băiatul așa, cu gura cam pe jumĕtate.

În ora de latina. În clasa I gimnasială vine în traducere vorba *ciconia*. „Ce însemnézĕ acest cuvênt?“, întrébă profesorul pe băiat, care însă nu se preparase-tocmaĭ bine. Vecinĭĭ voiesc să-ĭ ajute. Cel din drépta îĭ șoptesce: cocostârc; cel din stânga: barză. Băiatul rĕspunde: *cocobarză*.

Concurs la premiul de 10 fl. v. a. oferit de parochul *Victor Popea* din Satulung pentru elaborarea temeĭ de cuprinsul:

„Ce este învĕțătorul? Chiemarea cea înaltă a luĭ și stima, ce i se cuvine din partea omenimeĭ.“

Subsemnatul birou deschide prin acésta concurs cu terminul până la *9/21 Martie 1888*.

Elaboratele, ce vor întra la acest concurs, aŭ să întrunéscă următórele condițiunĭ:

a) Tema să fiă lucrată în formă de cuvêntare.
b) Stilul să fiă cât sĕ póte la înțelesul poporuluĭ.
c) Fiecare temă să fiă însoțită de un motto.
d) Numele autoruluĭ va fĭ cuprins într'un plic sigilat, care va purta d'asupra motto temeĭ.
e) Tema să fiă scrisă de mână streină.
f) Lucrările nepremiate se vor retrimite la cerere autorilor lor; necerêndu-le dênșiĭ, plicul se va arde și elaboratele se vor păstra în archiva bibliotecĭĭ Reuniuneĭ.
g) Dreptul de proprietate asupra temeĭ premiate rĕmâne al autoruluĭ eĭ, carele pentru divulgarea eĭ în poporul nostru este obligat a o publica într'unul din jurnalele române din patrie și rugat după aceea a o retipări în broșurĭ.
h) Reflectanțiĭ aŭ a'șĭ trimite elaboratele lor până la terminul amintit la președintele despărțĕmêntuluĭ I al Reuniuneĭ învĕțătorilor românĭ din districtul Brașovuluĭ, *Ioan Dorca*, în Satulung (Hosszufalu).

Satulung, 1 (13) Decemvre 1887.

Ioan Dorca președ. **Nicolau Bârsén** secretar.

Proprietară: »Reuniunea învĕțătorilor rom. gr. or. din Districtul al X-lea, Brașov.
Tipografia Alexi, Brașov.